

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131



การพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์สถานการณ์

ทณงศักดิ์ ยิ่งรัตนสุข
สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์
ไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์
อนามัย เทศกะทีก

A6010422

- 7 พ.ย. 2557

345435

#0170814

โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัย การพัฒนาเมืองผู้สูงอายุแสนสุข

มหาวิทยาลัยบูรพา
กันยายน 2557

เริ่มบริการ
26 ส.ค. 2558

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2556 ตามมติ คณะรัฐมนตรี ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ที่ได้เข้าร่วมในการวิจัย เทศบาลเมืองแสนสุข ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ช่วยเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ตลอดจนบุคลากรสายสนับสนุน ที่ช่วยประสานงานและบันทึกข้อมูล ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ และได้ให้คำแนะนำอันมีประโยชน์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวชื่อนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย
กันยายน 2557

การพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์สถานการณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่จดทะเบียนรับเบี้ยยังชีพกับเทศบาลเมืองแสนสุขที่ยังประกอบอาชีพอยู่ จำนวนทั้งหมด 385 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปด้านประชากรและอาชีพของผู้สูงอายุ ความสามารถในการทำงาน ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ต่ำสุด และใช้สถิติอ้างอิงในรูปของการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความแปรปรวน (ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีอายุระหว่าง 60 – 84 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรสและมีระดับการศึกษา ในระดับประถมศึกษา งานในปัจจุบันที่ทำส่วนมากค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป การทำในงานในแต่ละวัน ส่วนใหญ่ทำงานวันละ 4 – 8 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่ทำงานเดือนละมากกว่า 20 วัน รายได้ต่อคนส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเดือนละ 5,001 – 10,000 บาท ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ (56.57%) และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (49.85%) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการพัฒนาความรู้หรือทักษะในการทำงาน ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานในด้านภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน คณิตศาสตร์ การพัฒนาธุรกิจ การพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ ทักษะการทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากเปรียบเทียบปัญหาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ พบว่าปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอายุมีความแตกต่างกัน โดยพบว่า ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี ตามลำดับ กลุ่มอาชีพประมง และกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป มีปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น

การเปรียบเทียบความต้องการด้านการฝึกนัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ พบว่า กลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 60-64 ปี ที่มีรายได้น้อยและไม่มีรายได้เสริมซึ่งเป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้

ABSTRACT

This cross-sectional survey research aims to determining learning needs and problems situations among the elderly in Saen Suk Municipal area, Chon Buri province. The study subjects comprised 385 elderly people still working and registered to receive pension at Saen Suk Municipal area. Data were collected by interview which included questions on population and occupation characteristics, work ability, and learning needs and problems. Percentages, means, standard deviations, minimum and maximum values were used to describe the data, and analysis of variance was employed to compare the differences between groups. The results revealed that the subjects were more female than male, between the ages of 60-84 years old, mostly married, and attained primary education. The subjects mostly worked in commercial and private businesses for 4-8 hours a day, and more than 20 days a month. Monthly income was 5,001 - 10,000 baht, and did not know learning sources (56.57%) nor participate in self-improvement activities (49.85%). However, those who wanted to improve knowledge or work skills reported that languages such as English and other ASEAN languages, mathematics, business and professional development, and work skill to increase income were areas that they wanted to improve. Different age group had differences in regards to the need for learning participation and support in which the ages of 60-64 years old had the highest demand. Fishermen and general laborers had less access to work skill improvement services than other occupations. Different income had differences in regards to the need for continuous learning skill and support from the service providers. Those who earned 5,001-10,000 baht a month had higher demand than others. Thus, the relevant authorities should foster learning activities, especially among the age group of 60-64 years old, and those who had low and no supplementary income.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่.....	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตการวิจัย.....	2
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	4
สถานการณ์ด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจของผู้สูงอายุไทย.....	10
การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ.....	11
ความสามารถในการทำงาน (Work ability).....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ.....	28
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
วิธีการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	37

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	39
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง.....	39
ส่วนที่ 2 ความสามารถในการทำงาน.....	42
ส่วนที่ 3 ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้.....	45
5 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	82
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	97
ภาคผนวก.....	103
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	109

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 คะแนนการประเมินระดับความสามารถในการทำงานและวัตถุประสงค์ของการดำเนินการมาตรการ.....	28
4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทางประชากรและข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	40
4.2 จำนวนและร้อยละของความสามารถในการทำงาน จำแนกตามตัวชี้วัดรายด้าน.....	43
4.3 จำนวนและร้อยละของความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ จำแนกตามประเด็นต่าง ๆ	46
4.4 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	49
4.5 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	49
4.6 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	50
4.7 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการพัฒนา วิธีการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	50
4.8 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามงานในปัจจุบัน	51
4.9 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้	51
4.10 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามจำนวนผู้ที่มีรายได้ในครัวเรือน.....	52
4.11 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว.....	52
4.12 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว.....	53
4.13 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน	53
4.14 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	54
4.15 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส	54
4.16 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามงานในปัจจุบัน.....	55
4.18 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้.....	56
4.19 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน.....	56
4.20 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว.....	57
4.21 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน.....	57
4.22 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	58
4.23 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้าน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	58
4.24 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	59
4.25 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามระดับการศึกษา	59
4.26 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามงานในปัจจุบัน.....	60
4.27 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายได้.....	60
4.28 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน.....	61
4.29 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว.....	61
4.30 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามความสามารถในการทำงาน.....	62
4.31 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	62
4.32 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้าน การฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.64 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว.....	80
4.65 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน.....	80

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่	
2.1 โครงสร้างและองค์ประกอบ “บ้านของความสามารถในการทำงาน”	25

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย (Aging Society) แล้ว ทั้งนี้ เพราะสัดส่วนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด โดยพบว่าสัดส่วนของประชากรวัยสูงอายุ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.5 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 11.9 ในปี พ.ศ. 2553 และคาดการณ์ว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2573 หรือเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่าตัว (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, 2555) การเป็นสังคมสูงวัยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการ พัฒนาการจัดบริการด้านต่าง ๆ ทั้งบริการสุขภาพและการศึกษา เพื่อเอื้อให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพ เพิ่มขึ้น สามารถดูแลตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากการสำรวจสถานการณ์การศึกษาของผู้สูงอายุไทยพบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2552 ผู้สูงอายุไทยมีการศึกษาเฉลี่ยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550) ยัง ไม่สูงถึงประถมศึกษาปีที่ 6 หรือมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน การที่ ผู้สูงอายุไทยมีการศึกษาเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นพื้นฐานและความพร้อมของผู้สูงอายุไทยใน การแสวงหาความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษา เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการดูแลตนเองและมีโอกาสในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำ อย่างไรก็ตามพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยในเมืองให้ความสนใจในการศึกษาและเรียนรู้ ในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, 2555) การศึกษาและการเรียนรู้ของ ผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มองไม่เห็นได้โดยตรง ต้อง สังเกตจากพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่มีผลต่อสภาวะการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะคิด แรงจูงใจ ความเชื่อ และ สภาพร่างกาย เช่น ความเหนื่อยล้า เป็นต้น (Crawford, 2013) ประกอบกับในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง และ การปฏิวัติรูปแบบสังคมเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการที่บุตรหลานมีการศึกษาที่สูงขึ้น บทบาทของผู้สูงอายุในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตได้เปลี่ยนแปลง ไป การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้นอันเป็นผลจากการ สื่อสารที่ไร้พรมแดน ในบางครั้งผู้สูงอายุเองอาจปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลทำให้เกิด ความสับสน รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า และเกิดช่องว่างระหว่างวัย ดังนั้นผู้สูงอายุแม้ว่าจะผ่านโลกมามาก มี ประสบการณ์ในการทำงานและการดำรงชีวิตอยู่ไม่น้อย ยังควรต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อการ พัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ ดังนั้นการส่งเสริม สนับสนุนให้ ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ น่าจะเป็น รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

เขตเทศบาลเมืองแสนสุข เป็นชุมชนเมือง มีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 4,000 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นกับการพาณิชย์กรรม กิจกรรมการค้าที่ เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีอาชีพประมง ทำสวนมะพร้าว ทำฟาร์มกุ้ง แปรรูป

ผลิตผลทางทะเล และรับจ้าง รวมถึงกิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริการด้านการท่องเที่ยว (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2556) เทศบาลเมืองแสนสุขมีแผนยุทธศาสตร์ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ในการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ต้องการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องช่วยกันหาวิธีพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่อปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ และใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดบริการด้านการศึกษาและบริการด้านการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้จะดำเนินการภายในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้จะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ
3. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยนี้จะศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
4. ขอบเขตด้านวิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

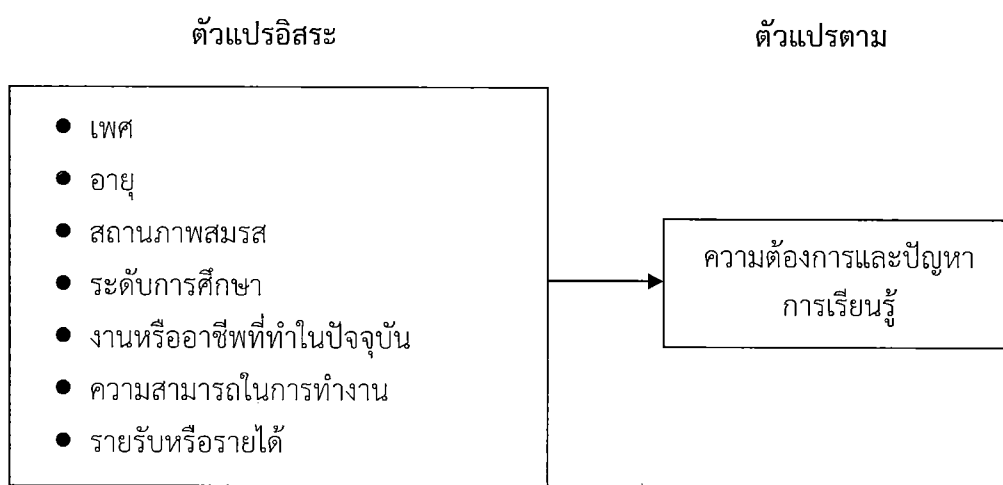
ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา งานหรืออาชีพที่ทำในปัจจุบัน ความสามารถในการทำงาน และรายรับหรือรายได้

ตัวแปรตาม

ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์สถานการณ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
 - 1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ
 - 1.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุ
 - 1.3 ความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ
 - 1.4 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ
2. สถานการณ์ด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจของผู้สูงอายุไทย
3. การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
 - 3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้
 - 3.2 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 3.3 หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 3.4 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ
4. ความสามารถในการทำงาน (Work ability)
 - 4.1 ความหมายของความสามารถในการทำงาน
 - 4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำงาน
 - 4.3 การประเมินความสามารถในการทำงาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

วิทยาการผู้สูงอายุหรือพฒนาวิทยา (Gerontology) คือ การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผู้สูงอายุ พยายามหาความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Elderly) ในแง่มุมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเป็นการยากที่จะกำหนดได้ชัดเจนว่าบุคคลใด เป็นผู้ที่อยู่ในวัยชรา คำว่า ผู้สูงอายุเป็นคำที่ พลตำรวจตรี หลวงอรธสัทธินทร ได้บัญญัติและนำมาใช้เป็นครั้งแรกในการประชุมแพทย์อาวุโสและผู้สูงอายุจากองค์กรต่าง ๆ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2505 จนได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นคำที่ไพเราะ ให้ความรู้สึกที่ดีกว่าคำว่า “คนแก่” หรือ “คนชรา” และมีผู้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้อย่างมากมาย เช่น

นิศา ชูโต (2525) ได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุวัดด้วยจำนวนปีตามปฏิทินของเวลาที่มีชีวิตอยู่ เวลาจะเป็นเครื่องชี้หนึ่ง แต่การจำแนกกว่าจะใช้จำนวนปีเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับสังคมนั้น

กรมประชาสงเคราะห์ (2530) ได้ให้ความหมายผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลที่สังคมได้กำหนดเกณฑ์เมื่อมีชีวิตอยู่ในวัยสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม

บรรลุ ศิริพานิช (2534) ได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูญเสียความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความอ่อนแอ มีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคม

สุรกุล เจนอบรม (2534) ได้จำกัดความผู้สูงอายุว่า หมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยหนุ่ม วัยสาว วัยผู้ใหญ่และวัยชรา ในเกณฑ์การกำหนดว่าใครเป็นผู้สูงอายุนั้นพิจารณาจากบทบาทของบุคคลนั้น ๆ ในสังคม ในปัจจุบันมักใช้อายุเป็นเกณฑ์ บางประเทศกำหนด 55 ปี บางประเทศกำหนด 75 ปี ซึ่งนับจากเกณฑ์การปลดเกษียณ

คณะกรรมการการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุ วุฒิสภา (2534) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความเสื่อมตามวัย ความต้านทานโรคลดลง

กชกร สังขชาติ (2536) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุตามวันเกิดหรือปฏิทิน ครบ 60 ปีขึ้นไป

สุพัตรา สุภาพ (2540) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุหรือวัยชรา (The old age) ในแต่ละประเทศหรือแต่ละสังคมกำหนดไว้แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการทำงานหรือสภาพร่างกาย ในบางครั้งอายุไม่ได้บอกว่าใครเป็นผู้สูงอายุแต่เป็นเพียงแนวทางให้เราทราบว่าใครสมควรเป็นคนชรา หรือผู้สูงอายุ

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (2545) ได้ให้คำนิยามของผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์หรือมากกว่า

เพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2545) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า เป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปซึ่งถือว่าเป็นช่วงสุดท้ายของชีวิต และเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม อาจแบ่งได้เป็นผู้สูงอายุตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย

Anderson (1971) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุกำหนดจากหลายองค์ประกอบ เช่น ประเพณีนิยม การทำงานของสภาพร่างกายและจิตใจ ความสามารถในการประกอบอาชีพ Barrow and Smith (1979) นักวิชาการด้านการศึกษาผู้สูงอายุ กล่าวว่าผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่ก้าวสู่สภาพหรือบทบาทใหม่ในสังคม

จากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้มากมาย ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดความเป็นผู้สูงอายุนั้นมีความแตกต่างกัน ตามสภาพสังคม และระยะเวลาของผู้สูงอายุ ดังนั้นที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (World Assembly on Aging) จึงกำหนดให้ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปถือว่าเป็นผู้สูงอายุ (Elderly) และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก (บุษยมาส สินธุประมา, 2539)

สำหรับประเทศไทย ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินเป็นมาตรฐานสากลในการเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งทางราชการไทยได้กำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุราชการของข้าราชการด้วย

1.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุ

จากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้สูงอายุ ได้มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในลักษณะของเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันไป ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวถึงต่อไปนี้ เกิดจากความสนใจในการศึกษาเรื่องผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุในปัจจุบัน เรื่องราวที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวางตามจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ จนเกิดเป็นศาสตร์ใหม่ขึ้นคือ “พฒนาวิทยา” หรือ “วิทยาการผู้สูงอายุ” (Gerontology) ซึ่งแบ่งการศึกษาเป็นหลายสาขา เช่น ชีววิทยา สังคมวิทยา แพทย์ พยาบาล และสาขาการศึกษา เป็นต้น

ทฤษฎีต่าง ๆ แบ่งตามศาสตร์ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ สามารถสรุปและแบ่งเป็น 5 กลุ่มทฤษฎีใหญ่ ดังนี้

1. ทฤษฎีด้านชีววิทยา (Biological Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุของความชราในเชิงชีววิทยา ดังนี้

1.1 ทฤษฎีพันธุศาสตร์ (Genetic Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนชราเกิดขึ้นตามพันธุกรรม มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง อวัยวะบางส่วนของร่างกาย คล้ายคลึงกันหลายชั่วอายุคน แสดงออกเมื่ออายุเพิ่มขึ้น เช่น ผมหงอก ศีรษะล้าน เป็นต้น

1.2 ทฤษฎีเนื้อเยื่อว่าด้วยคอลลาเจน (Collagen Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความชราเกิดจากการมีสารประกอบของเนื้อเยื่อกระดูกเพิ่มขึ้น และมีการรวม Collagen Fiber หดสั้น ในวัยสูงอายุ ทำให้เกิดรอยเหี่ยวย่น ดึงบริเวณโคนกระดูก

1.3 ทฤษฎีทำลายตนเอง (Auto-Immune Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความชราเกิดขึ้นจากการที่ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันปกติลดน้อยลง ทำให้ร่างกายต่อสู้เชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมได้ไม่ดี ทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้ง่ายและเมื่อเกิดขึ้นอาจเกิดความรุนแรงถึงแก่ชีวิต

1.4 ทฤษฎีความผิดพลาด (Error Catastrophe Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเมื่อบุคคลอายุมากขึ้น จะค่อย ๆ เกิดความผิดพลาด และผิดพลาดมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งทำให้เซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายเสื่อมและหมดอายุลง

1.5 ทฤษฎีอนุมูลอิสระ (Free Radical Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภายในร่างกายของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่มีเรดิคัลอย่างอิสระอยู่มากมายตลอดเวลา แรดิคัลเหล่านี้ทำให้ยีนผิดปกติ ทำให้คอลลาเจนและอีลาสตินซึ่งเป็นโปรตีนองค์ประกอบของเนื้อเยื่อยึดเหนี่ยวเกิดขึ้นมาก ทำให้เสียความยืดหยุ่น

2. ทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา (Social Theories of Aging) ซึ่งกล่าวถึงสังคมวิทยาของผู้สูงอายุ ซึ่งนักพฒนาวิทยาทางสังคม (Social Gerontologist) ได้เสนอเป็นหลายแนวคิดทฤษฎี ดังนี้ (สุรกุล เจนอบรม, 2541)

2.1 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) เสนอว่า ผู้สูงอายุรับบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันในตลอดชีวิต เช่น บทบาทของการเป็นนักเรียน พ่อ แม่ ภรรยา ลูกสาว นักธุรกิจ ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ โดยที่อายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ในการที่กำหนดบทบาทของแต่ละคนแต่ละช่วงชีวิตที่ดำเนินไปของบุคคลนั้น ดังนั้นบุคคลจะปรับตัวต่อบทบาทของผู้สูงอายุได้ดี ขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทที่ผ่านมาของตนเอง อันส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาทที่ผ่านมาในแต่ละช่วงชีวิตของตนเองที่กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต

2.2 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้จากการมีกิจกรรมและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและตระหนักว่าตนเองเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.3 ทฤษฎีการแยกตนเอง (Disengagement Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุส่วนมากค่อย ๆ ถดถอยออกจากสังคม ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุและในกลุ่มคนวัยอื่น ๆ ด้วยเป็นการลดภาวะกดดันทางสังคมบางประการ และหนีความตึงเครียดโดยการถอนตัว (Withdrawal) ออกจากสังคม

2.4 ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุมีความสุขได้ต่อเมื่อได้ทำกิจกรรมหรือปฏิบัติตัวแบบที่เคยทำมาก่อน บุคคลใดคุ้นเคยกับการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก จะกระทำต่อไป บุคคลใดพอใจชีวิตที่สุขสงบ สันโดษ อาจแยกตนเองออกมาอยู่ตามลำพัง ทฤษฎีนี้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุอย่างกว้าง ๆ ว่าต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงมากมายที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การตายของสามีหรือภรรยา การเกษียณอายุ และรายได้ที่ลดลง เป็นต้น

2.5 ทฤษฎีระดับชั้นอายุ (Age Stratification Theory) ทฤษฎีนี้ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างชั้น อายุที่แตกต่างกัน โดยถืออายุเป็นเกณฑ์สากลในการกำหนดบทบาทหน้าที่ สิทธิ ฯลฯ เช่น อายุที่ต้องทำบัตรประชาชน อายุที่ต้องเกณฑ์ทหาร อายุที่ต้องเกษียณ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีกับอายุโดยตรง

3. ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) เป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีบุคลิกภาพที่เปลี่ยนไป ประกอบด้วย

3.1 ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุจะเป็นสุขหรือเป็นทุกข์นั้น ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิหลังและพัฒนาการทางจิตของผู้นั้น ถ้าผู้สูงอายุเติบโตมาด้วยความอบอุ่น มั่นคง มีความรักผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มักจะเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข สามารถอยู่กับลูกหลานหรือผู้อื่นได้ ในทางกลับกันหากผู้สูงอายุไม่เคยร่วมมือกับใคร จิตใจคับแคบ รู้สึกว่าตนเองทำคุณกับใครไม่ค่อยขึ้น มักจะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีความสุข

3.2 ทฤษฎีความปราดเปรื่อง (Intelligence Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุยังปราดเปรื่องและคงความเป็นนักปราชญ์อยู่ได้ ด้วยความที่เป็นผู้ที่สนใจเรื่องราวต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีการค้นคว้าและสนใจในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้มีลักษณะเช่นนี้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอเป็นเครื่องเกื้อหนุน

3.3 ทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson's Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การพัฒนาด้านจิตวิทยาสังคมของผู้สูงอายุนั้น เป็นช่วงชีวิตที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่ามั่นคง หรือท้อแท้หมดกำลังใจ สำหรับบุคคลที่มีความรู้สึกกว่าชีวิตนั้นมีคุณค่า ถ้ามีความมั่นคง จะมีความรู้สึกพึงพอใจในผลของความสำเร็จจากช่วงชีวิตที่ผ่านมา เกิดความรู้สึกสุข สงบทางใจ และสามารถยอมรับได้ว่าความตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และไม่ต้องการให้มีชีวิตียืดยาวออกไปอีก เกิดความท้อถอย สิ้นหวัง คับข้องใจ รู้สึกว่าตนนั้นไม่มีคุณค่า และความสามารถที่จะเผชิญกับภาวะสูงอายุลดน้อยลงด้วย

4. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evaluations Theory) เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิวัฒนาการอยู่เสมอ และขั้นตอนการพัฒนาของมนุษย์ได้กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว โดยเริ่มต้นเป็นขั้นตอนตั้งแต่ เกิด แก่ และตายในที่สุด

5. ทฤษฎีของเพค (Peck's Development Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุวัยต้น (55 - 75 ปี) มีความแตกต่างกันทั้งลักษณะนิสัย และผู้สูงอายุวัยปลาย (75 ปีขึ้นไป) มีความแตกต่างกันทั้งด้านลักษณะนิสัยและการปฏิสัมพันธ์ ทางด้านสังคม มีความเชื่อว่าผู้สูงอายุมีพัฒนาการ 3 ประการ คือ

5.1 ความสามารถในการแยกความแตกต่างของตนเองกับบทบาทช่วงชีวิตที่ผ่านมา ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า ขึ้นอยู่กับบทบาทของหน้าที่การงาน ในทางตรงกันข้าม เมื่อเกษียณอายุ บางคนมีความรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า และถ้าความรู้สึกภาคภูมิใจและความมีคุณค่าของงานไม่ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ที่เคยทำหลังเกษียณอายุ ความรู้สึกนั้นยังคงมีอยู่ เช่น ผู้สูงอายุที่ชอบปลูกต้นไม้ จะพึงพอใจหลังเกษียณอายุ ที่ได้ทำสิ่งที่ต้องการแทนงานอาชีพที่เคยทำประจำ

5.2 ความสามารถทางร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงสภาพร่างกายยังมีความแข็งแรง จะทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความสามารถทางร่างกายที่ลดลง และพยายามปรับตัวให้เหมาะสม ชีวิตจะมีความสุข แต่ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงความถดถอยของร่างกายทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและความพึงพอใจลดลง

5.3 ความสามารถในการยอมรับว่าร่างกายของตนเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติกับร่างกายก่อนสูงอายุ การยอมรับร่างกายตามธรรมชาตินี้ ทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความตายโดยไม่รู้สึกหวาดกลัว การยอมรับนี้ รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความตายด้วย ในทางตรงข้ามผู้ที่ยึดติดกับสภาพร่างกายขณะที่อยู่ในวัยน้อยกว่า จะพยายามยืดชีวิตไว้ให้นานที่สุด โดยไม่พึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ และมีความหวาดกลัวกับความตาย

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเป็นการศึกษาค้นคว้าการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และยังคงกล่าวถึงหน้าที่ของสังคมในการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในบั้นปลายได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

1.3 ความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาหรือการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทั้ง 5 ได้แก่

1. ความต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงตนอยู่ในสังคม
2. ความต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้
3. ความต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม
4. ความต้องการความรู้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีความเข้าใจความเป็นไปในสังคม และเรียนรู้เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในชุมชนสังคม
5. ความต้องการความรู้ที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้และพึงพอใจในชีวิต

1.4 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ มีอยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน ในการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอทฤษฎีบางทฤษฎีที่มีชื่อเสียง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg's Theory of Career Development) Eli Ginzberg เป็นนักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ในสาขาทรัพยากรมนุษย์ ภายหลังปี ค.ศ.1930 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีปัญหาการว่างงานมากในประเทศสหรัฐอเมริกา เขาสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการทางด้านสังคมวิทยากับจิตวิทยา การศึกษาบทบาทของงานในสังคมทำให้เขาและคณะได้ทำการวิจัยทางด้านพฤติกรรมพัฒนาการด้านอาชีพ คณะวิจัยดังกล่าว ได้แก่ กินซ์เบิร์ก (Ginzberg) อะเซลแรด (Axelrad) และเฮอร์มา (Herma) คณะวิจัยนี้ประกอบด้วย นักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา และนักจิตบำบัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยวัยรุ่นชายหญิงชาวอเมริกันที่มีฐานะเศรษฐกิจดีจำนวนประมาณ 60 คน และได้นำผลวิจัยมาสรุปเป็นทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

2. ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super's Theory of Career Development) Donald E. Super ได้เสนอหลักการใหญ่ 4 ประการในทฤษฎีของเขา ได้แก่ ลำดับขั้นทางอาชีพ (Vocational Life Stage) วุฒิภาวะทางอาชีพ (Vocational Maturity) การเปลี่ยนอัตมโนทัศน์เข้าสู่อัตมโนทัศน์ทางอาชีพ (Translating the Self – Concept into a Vocational Self – Concept) และแบบฉบับการประกอบอาชีพ (Career Patterns) การพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลเป็นการพัฒนาการทั้งโครงสร้างทางจิตวิทยา สรีรวิทยาของบุคคล รวมทั้งเงื่อนไขสภาวะแวดล้อม และสิ่งสำคัญอื่น ๆ จากการวิจัยอย่างกว้างขวางและทฤษฎีพัฒนาการ การวัดผล การปรับตัวทางอาชีพ และด้านอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซูเปอร์ได้ตั้งทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ (Theory of Vocational Development) ขึ้นในปี 1953 โดยมีหลักซึ่งเป็นเหตุผลพื้นฐานสำหรับงานวิจัยและทฤษฎีของเขา 10 ประการดังนี้ คือ

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้น การเลือกอาชีพของบุคคลควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. บุคคลที่มีความสามารถหลาย ๆ ด้านจะประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ

3. อาชีพแต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพแตกต่างกันไปในแต่ละอาชีพ

4. ความชอบและความสามารถในอาชีพ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ และอัตมโนทัศน์ (Self – Concept) จะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้น การเลือกและการตัดสินใจในอาชีพจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

5. กระบวนการเลือกอาชีพนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล กระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพ ได้แก่ ช่วงเวลาของการพัฒนาความรู้สึกรักตัวเองที่มีต่อตนเอง การพัฒนาความสามารถและความสนใจ (Growth Stage) ช่วงเวลาของการสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพ (Exploration Stage) ช่วงเวลาที่บุคคลเริ่มประกอบอาชีพถาวร (Establishment Stage) ช่วงเวลาที่บุคคลมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (Maintenance Stage) และระยะเวลาที่ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลเสื่อมลง (Decline Stage)

6. แบบฉบับอาชีพ (Career Pattern) ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ สติปัญญา บุคลิกภาพ และโอกาสที่บุคคลได้รับ

7. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง โดยช่วยให้เกิดวุฒิภาวะทางความสามารถและความสนใจ รวมทั้งช่วยให้ได้ทดลองฝึกงานตามโอกาสอันควร และได้มีโอกาสพัฒนาอัตโนมัติด้วย

8. กระบวนการพัฒนาอาชีพเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอัตโนมัติทำให้บุคคลรู้จักตนเองในเรื่องความสนใจ ความถนัด ความสามารถ อันจะทำให้รู้จักประสมประสานกันระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้จริง

9. การพัฒนาอาชีพเป็นการประนีประนอมระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ระหว่างอัตโนมัติและความเป็นจริง ซึ่งอาจเรียนรู้จากการแสดงบทบาท ไม่ว่าจะเป็นบทบาทตามความพอใจหรือในกิจกรรมที่เป็นจริง เช่น ในโรงเรียน ชุมชน งานชั่วคราวหรืองานประจำ

10. ความพอใจในอาชีพและความพอใจในชีวิต ขึ้นอยู่กับการที่ความสนใจบุคคลิกภาพและคุณค่าของบุคคลนั้นเหมาะสมกับงาน บุคคลจะพึงพอใจในงานถ้านั้นไปกันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้แสดงบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ

2. สถานการณ์ด้านสุขภาพ สังคม และการทำงานของผู้สูงอายุไทย

2.1 สถานการณ์ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุไทย

จากรายงานการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุของสำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552 พบว่า ผู้สูงอายุไทยป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง และเบาหวาน ร้อยละ 48.1, 26.1 และ 15.9 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบ อัมพฤกษ์อัมพาต ไตวายเรื้อรัง และโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ร้อยละ 3.5, 2.5 และ 2.0 ตามลำดับ (สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย, 2553)

ผู้สูงอายุไทย มีปัญหาการซึมเศร้า และภาวะอารมณ์ในด้านลบ ในระดับรุนแรงและรุนแรงมากประมาณร้อยละ 2 นอกจากนี้ยังพบผู้สูงอายุที่มีภาวะทุพพลภาพ ทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันและอยู่ในภาวะพึ่งพิงทางสุขภาพ ร้อยละ 3.7 (สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย, 2553)

2.2 สถานการณ์ด้านสังคมของผู้สูงอายุไทย

ข้อมูลจากสำมะโนประชากรในช่วง 50 ปี ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุไทยที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นกว่า 10 เท่าตัว โดยมีอัตราส่วน เพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 6:4 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2554)

ผู้สูงอายุไทยที่จบการศึกษาสูงกว่าในระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 10.7 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 15.0 ในปี พ.ศ. 2554 ในส่วนของสถานภาพสมรส มีแนวโน้มเป็นโสด และ หม้าย/หย่า/แยก เพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก ร้อยละ 2.2 และ 2.4 ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 3.9 และ 2.7 ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2554 ส่วนแบบแผนการอยู่อาศัย พบว่ามีแนวโน้มที่จะอยู่ตามลำพังหรืออยู่ตามลำพังกับคู่สมรสเพิ่มขึ้น (จอห์น โนเดล และนภาพร ชโยวรรณ, 2552)

2.3 การทำงานของผู้สูงอายุไทย

ตอบสนองแบบเดิม คือ น้ำลายไหลเกิดขึ้นโดยไม่ต้องมีอาหารเช่นนี้เรียกว่า Classical Condition หรือ การวางเงื่อนไข

1.3 การตอบสนอง (Operon Condition) Skinner (1976) นักจิตวิทยา ชาวอเมริกัน ได้ให้ความสำคัญของสิ่งที่จะตามมาภายหลังจากการตอบสนอง (พฤติกรรม) มากกว่าสิ่งเร้าที่ทำให้เกิด การตอบสนองตาม Connectionism ของ Thorndike (1955) การตอบสนองที่เกิดขึ้นก่อนโดยรู้ว่าจะได้สิ่งเร้า (รางวัล) ภายหลังอย่างไร หรือเป็นความสัมพันธ์ในเชิง R – S ที่เรียกว่า Operant Condition ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ใช้อยู่ทั่วไป เช่น การฝึกสัตว์ให้ยกเท้าหลังขึ้น หลังจากนั้นก็จะให้อาหารเป็นการให้รางวัล การยกเท้าขึ้นเป็นการกระทำเนื่องจากอาหาร (สิ่งเร้า) ที่จะได้รับตามมา

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดจากการใช้ประสาทรับรู้ของร่างกาย
 2. การเรียนรู้ในสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complex) นั้นสามารถเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในส่วนย่อย ๆ ไปทีละส่วน
 3. การรับรู้ทางสมองหรือจิตใจเกิดจากความเชื่อมโยง (Association) ประสบการณ์ที่ได้รับรู้
 4. สภาพการณ์ทางสมองหรือจิตใจเกิดขึ้นจากองค์ประกอบย่อย ๆ
- หลายอย่างมารวมกันเข้า

กระบวนการเรียนรู้ในทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเกิดขึ้นได้จาก 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (S) ไปสู่การตอบสนอง (R) หรือความสัมพันธ์ S – R
2. การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนอง (R) ไปยังสิ่งเร้า (S) หรือความสัมพันธ์ S – R
3. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนอง (R) กับ การตอบสนอง (R) หรือความสัมพันธ์ R – R
4. การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (S) กับสิ่งเร้า (S) หรือความสัมพันธ์ S – S

2. ทฤษฎีพัฒนาการของสมองหรือจิตนิยม (Cognitive Theory)

นักจิตวิทยาทางจิตนิยม กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง ซึ่งเป็นตัวที่กำหนดให้เกิดพฤติกรรมตามมา เช่น การคิดค้นที่จะแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ย่อมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง ประสิทธิภาพในการคิดหาเหตุผลเป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้น โดยการเรียนรู้กับการพัฒนาไปตามระยะ (Stage) ต่าง ๆ ของความเจริญเติบโตทางร่างกาย ทฤษฎีจิตนิยมมีต้นกำเนิดมาจาก Gestalt Psychology ซึ่งมีหลักการว่า ประสบการณ์ หรือ ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยส่วนรวม โดยการเรียนรู้ (Perception) ของระบบประสาทต่าง ๆ มิใช่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

กระบวนการทางสมอง (Mental or Cognitive Process) กระบวนการทาง

สมอง คือ วิธีการที่สมองรับข้อมูลซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอก โดยการเปลี่ยนแปลงหรือจัดระบบข้อมูลที่ได้รับขึ้นภายใน เพื่อให้อยู่ในรูปแบบที่จะรับรู้และเก็บข้อมูลไว้ในระบบประสาทส่วนที่เรียกว่า Storage System ได้ เพื่อที่จะได้นำเอาออกมาใช้ในเวลาต่อไป กระบวนการรับรู้ข้อมูลจึงสามารถแบ่งออกได้ 4 ลำดับ ดังนี้

1. การรับรู้ทางประสาทสัมผัส (Sensory Receptors)
2. ส่วนตอบสนอง (Effector Units)
3. ส่วนเก็บข้อมูล (Memory Store)
4. การส่งผ่านส่วนกลาง (Central Processor)

กระบวนการทางข้อมูล

กระบวนการทางข้อมูล คือ การเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ได้รับจนเป็นผลสัมฤทธิ์ขั้นสุดท้ายที่มีฝังอยู่ในตัวบุคคลโดยอาศัย The Taxonomy of Education Objective ของ Bloom (1971) จะได้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่เกิดขึ้นในสมองตามลำดับดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้หรือข้อมูลที่ได้รับผ่านประสาทส่วนต่าง ๆ เช่น การอ่าน การรู้ชื่อ การให้ความหมาย การรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ
 2. การแปลความของข้อมูล (Interpretation) เป็นการจัดข้อมูลเข้าเป็นหมวดหมู่ตามเหตุผลและผลเหมือนกัน ต่างกัน การหาความสัมพันธ์ การสรุปจากตัวข้อมูล
 3. ความคิดรวบยอด (Concept) ข้อมูลที่ได้รับจะจัดเรียงหรือสร้างแบบแผนขึ้นใหม่ในรูปที่ทำให้จดจำได้ง่ายในแต่ละคน เช่น การจำสัญลักษณ์ การสร้างกฎการจัดเรียงลำดับหรือขั้นตอนการแบ่งหมวดหมู่ เพื่อให้ได้ลักษณะโดยส่วนรวมของข้อมูลนั้น และทำให้ได้รับส่วนที่เป็นหลักหรือแกนสำคัญของข้อมูล
 4. การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ การนำหลักการเดิมไปใช้ในที่ใหม่ การเลือกข้อมูลที่มีอยู่เดิมไปใช้
 5. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และการเจาะลึกข้อมูล เช่น แหล่งที่ให้ข้อมูล จุดประสงค์ของผู้ใช้ข้อมูล การพิจารณาความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งจุดอ่อน จุดสำคัญ แนวคิด เนื้อหาของข้อมูล
 6. การสังเคราะห์ (Synthesis) การจดจำแนวคิดของข้อมูล การแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหรือเหมือนกัน การเสนอแผนหรือความคิดเห็น การวางโครงสร้าง การสร้างแนวคิดทั่วไป (Generalization)
 7. เจตคติ (Attitude) การเกิดความสนใจ ความเชื่อ หรือแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับข้อมูลได้นั้น
 8. ค่านิยม (Value) การเกิดลักษณะนิสัยหรือการประพฤติปฏิบัติที่ติดตัวอยู่และค่านิยมนี้จะพื้นฐานในการรับรู้สิ่งใหม่ต่อไป
- สังคม ภูมิพันธุ์ (2535) ได้กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้กับการเรียนรู้ มีอยู่ 5 อย่าง คือ
1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom)

Bloom (1971) กล่าวว่า ทุกคนหรือเกือบทุกคนสามารถเรียนรู้วิชาใด ๆ ได้อย่างชัดเจนจนเรียกว่ารู้วิชานั้น ถ้าหากให้เวลาในการเรียนกับเขามากพอตามความสามารถและในระหว่างเรียนเขาได้รับความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องหรืออุปสรรคนั้นอย่างทันที่ แนวความคิดของบลูมได้มาจาก Jonn (Bloom, 1971; citing John, 1956) ที่เขียนบทความชื่อ “รูปแบบของการเรียนรู้ในโรงเรียน” ซึ่งสรุปเนื้อหาสาระได้ว่า ถึงแม้ว่านักเรียนในห้องเรียนนั้นจะมีความถนัดทางการเรียน วิชาใดก็ตามแตกต่างกัน กระจายเป็นโค้งปกติ แต่ถ้าแต่ละคนได้เรียนบทเรียนนั้น อย่างเหมาะสมกับความสามารถของตนคือ คนเรียนเร็วก้าวหน้าไปเร็ว คนเรียนช้าไปช้า นักเรียนส่วนมากในห้องนั้นจะเรียนเกณฑ์ร้อยละ 80 หรืออาจถึง 90 ของคะแนนเต็ม เป็นเกณฑ์ต่ำสุดซึ่งการเรียนระบบนี้จะใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ซึ่งผู้เรียนจะแข่งขันกับตนเองและแข่งกับบทเรียน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบตอบสนอง (S – R Theory) หรือ เรียกว่า ทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนองของ Skinner (1976) กล่าวว่า การเรียนการสอนแต่ละครั้งประกอบด้วย กระบวนการของสิ่งเร้า (Stimulus) การตอบสนองสิ่งเร้า (Response) และการให้ผลป้อนกลับ (Feedback) ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนั้นทฤษฎีนี้บางครั้งจึงยอมรับว่าเป็นทฤษฎีการวางเงื่อนไข แบบการกระทำ (Operant Conditioning) สกินเนอร์ ได้นำเอาทฤษฎีนี้ มาสร้างเป็นบทเรียนสำเร็จรูปเป็นคนแรก ในบทเรียนของเขานั้นเป็นการเสริมแรงทางบวก เพราะ เขาเชื่อว่าการเสริมแรงทางบวกจะก่อให้เกิดแรงเสริมในการอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง ได้มากกว่า

3. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ทฤษฎีนี้มีผู้กล่าวถึงไว้หลายคนที่เห็นชัดเจนท่านหนึ่ง คือ Hull (Fitzgerald, 2003; citing Hull, 1977) โดยเขาเชื่อว่าการเสริมแรงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญเบื้องต้นของการเรียนรู้ การเรียนรู้ของคนเราจะมีลักษณะของการกระทำ หรือตอบสนองต่อเนื่องกันไป และค่อย ๆ สะสมขึ้นทีละน้อย การเสริมแรงทุกครั้งจะเพิ่มความเข้มข้นของการกระทำยิ่งขึ้น การเสริมแรงจะมีความสัมพันธ์ระหว่างแรงขับ กับรางวัลเป็นผลให้เกิดการตอบสนองที่ต้องการและพึงพอใจ

4. ทฤษฎีของ Gagne (1963) เรียกว่า เหตุการณ์การสอน (Events of Instruction) เขากล่าวว่า การสอนจะประสบผลสำเร็จ เมื่อมีการจัดสภาพการสอน (ภายนอก) ให้สอดคล้องกับสภาพภายในของผู้เรียน ซึ่งการสอนที่ดีมีเหตุการณ์ดังนี้

- 4.1 การทำให้ตั้งใจ
- 4.2 การแจ้งจุดประสงค์
- 4.3 การทบทวนความรู้เดิม
- 4.4 การให้เนื้อหาใหม่ที่ละน้อย ๆ
- 4.5 การให้ลงมือปฏิบัติ
- 4.6 การให้ผลป้อนกลับ
- 4.7 การส่งเสริมความแม่นยำ
- 4.8 การตรวจสอบพฤติกรรม
- 4.9 การถ่ายโอนการเรียนรู้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้แก่ ทฤษฎีของ Pavlov (1983) ทฤษฎีของ Watson (1964) ทฤษฎีของ Ausubel (1968) ทฤษฎีของ Guthrie (1990) ทฤษฎีของ Thorndike (1955) ทฤษฎีของ Skinner (1993)

2. กลุ่มปัญญานิยม มีทฤษฎีสำคัญหลายทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีกลุ่มจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gastalt, 1987) ทฤษฎีของ Bruner (1961) ทฤษฎีของ Ausubel (1968) ทฤษฎีของกระบวนการประมวลสาร (Information Processing Approach)

3. ทฤษฎีกลุ่มปฏิสัมพันธ์ เป็นกลุ่มที่พัฒนามาจากกลุ่มพฤติกรรมนิยม และกลุ่มปัญญานิยม โดยได้ผสมผสานแนวคิดของทั้งสองกลุ่มเข้าด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura (1990) ทฤษฎีในกลุ่มหน้าที่นิยม (Functionalism)

Knowles (1998) กล่าวว่า ทฤษฎีการอ่านของผู้ใหญ่เป็นพื้นฐานความรู้ของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การสอนผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากวิธีการสอนศิลปะและวิทยาศาสตร์ของเด็ก การอ่านของผู้ใหญ่เป็นศิลปะและวิทยาศาสตร์ที่จะช่วยเหลือการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงมีเงื่อนไข 6 ประการดังนี้

1. ผู้ใหญ่อยอมรับความจำเป็นเกี่ยวกับการเรียนรู้บางอย่างก่อนเข้าเรียน
2. ผู้ใหญ่อยอมรับการตัดสินใจและรับผิดชอบชีวิตตนเอง
3. ผู้ใหญ่เข้าร่วมการศึกษาประสบการณ์จากประสบการณ์ที่แตกต่างจากวัยรุ่น
4. ผู้ใหญ่มีความกระตือรือร้นศึกษาถึงวิธีการเรียนตามระเบียบที่ครอบคลุม ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์และเป็นผลต่อสถานการณ์ในชีวิตจริง
5. ผู้ใหญ่ควรปรับตัวให้เป็นศูนย์กลางในชีวิตการเรียน
6. ในขณะที่ผู้ใหญ่มีการตอบสนองจากการกระตุ้นภายนอก พลังกระตุ้นเป็นแรง
กดดันภายในของตัวเอง

3.2 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ (2544) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีหลักการ ดังนี้

1. เมื่อผู้ใหญ่ตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการ (Needs) และความสนใจของตนเอง นั่นหมายถึง ผู้ใหญ่ถูกกระตุ้นให้พร้อมที่จะเรียนรู้แล้วจุดนี้เองเป็นจุดเหมาะสมในการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
2. ผู้ใหญ่มุ่งให้การเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้ใหญ่คือ ประสบการณ์ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรใช้สถานการณ์จริงในชีวิตเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้
3. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้ใหญ่คือ ประสบการณ์ วิธีหลักในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จึงน่าจะเป็นการวิเคราะห์ ศึกษาประสบการณ์ของผู้ใหญ่เอง
4. ผู้ใหญ่มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะชี้นำตนเอง (Self – Directing) ดังนั้น บทบาทของครูน่าจะเป็นการเข้าร่วมกระบวนการสืบค้นหากับผู้เรียนมากกว่าบทบาทผู้ถ่ายทอดเนื้อหาและคิดว่าผู้ใหญ่รู้เนื้อหานั้นเพียงใด

Knowles (1980) นักการศึกษาผู้ใหญ่ ชาวสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจากเด็ก 4 ประการ คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์

ความพร้อมในการเรียนรู้และจุดมุ่งหมายในการเรียนได้เสนอคำอธิบายและขยายแนวคิดของเดิม 4 ข้อ เป็น 6 ข้อ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ต้องรู้ความจำเป็นที่ตนจำเป็นต้องเรียน ก่อนการเรียนรู้ใด ๆ
2. ผู้ใหญ่รู้ตนเองว่าเป็นผู้รับผิดชอบของตนเอง
3. ผู้ใหญ่ร่วมกิจกรรมการศึกษาพร้อมประสบการณ์เดิมที่แตกต่างจากเด็ก
4. ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการรู้ หรือสามารถนำไปใช้

ประโยชน์ได้ดีในชีวิตจริง

5. ผู้ใหญ่มุ่งเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
6. แม้ว่าผู้ใหญ่ตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอกบางชนิดเช่นงานที่ดีกว่า เงินเดือนที่สูงขึ้น แต่แรงจูงใจที่มีผลให้ผู้ใหญ่ตอบสนองได้ดีกว่าก็คือแรงจูงใจภายใน เช่น ความปรารถนาที่จะเพิ่มคุณค่าในตนเอง การได้รับการยอมรับจากผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น

ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2544) กล่าวว่า การศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเชิงพิพฒนาการนิยม หรือเชิงมนุษยนิยมเป็นอันมาก จะเห็นได้ว่าแนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่เป็นของตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับ

Suderudin (2006) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ประกอบด้วย

1. เรียนเพื่อต้องการเรียนและเรียนเพื่อให้รู้
2. เรียนรู้ความจริงซึ่งจะช่วยให้เกิดเส้นทางที่เป็นจริง
3. ได้รับโอกาสสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการหาข้อมูลในเส้นทางที่แตกต่าง
5. เรียนรู้จากการทำงาน
6. มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียน โดยการใช้ปฏิบัติ
7. ให้ข้อมูลสะท้อนกลับจากการปฏิบัติ
8. เกิดการยกย่องสรรเสริญจากการทำความดี
9. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องการความช่วยเหลือ และลดความหวาดกลัวจากการ

พิจารณาตัดสินระหว่างเรียนรู้น้อยลง

3.3 หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

Knowles (1980) กล่าวว่า หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ประกอบด้วย

1. ผู้ใหญ่จำเป็นต้องมีการวางแผนและประเมินผลเกี่ยวกับการสอน
2. ประสบการณ์ ความผิดพลาด เป็นปัจจัยพื้นฐานในกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้ใหญ่ต้องมีความสนใจวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ชีวิตการทำงานต้องรวดเร็ว

และตรงประเด็น

4. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นศูนย์กลาง

3.4 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

1. ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) การปรับตัวของบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เขาจะต้องปรับตัวกับสภาพชีวิตหลายอย่าง ซึ่งไม่เหมือนกับบทบาทที่เคยมีมาก่อน เช่น การละทิ้งบทบาททาง

สังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เคยปฏิบัติในวัยผู้ใหญ่ มายอมรับบทบาททางสังคมในรูปแบบวัยผู้สูงอายุ Cottrell ได้เสนอแนวคิดบทบาทของผู้สูงอายุในสังคมอเมริกันว่า มีการปรับตัวจากวัยผู้ใหญ่ไปสู่วัยสูงอายุทั้งหมด 9 ประการ (บุษยมาส สินธุประมา, 2539) ได้แก่

1. การออกจากงาน หรือความเป็นหัวหน้าครอบครัว
2. การออกจากบทบาทผู้นำในชุมชน
3. การละเว้นความผูกพันระหว่างคู่สมรส เนื่องจากการเสียชีวิต
4. การต้องพึ่งพิงลูกหลานเรื่องที่อยู่อาศัย
5. การลดความสนใจในเรื่องการวางแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
6. การพึ่งพาและขอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น
7. การต้องอยู่ภายใต้การดูแลของลูกหลาน
8. มีการร่วมสมาคมของผู้สูงอายุ
9. มีการวางแผนชีวิตแบบวันต่อวัน

อาจสรุปได้ว่า เมื่อคนๆหนึ่งแก่ตัวลง คนๆนั้นจะต้องสวมบทบาททางสังคมใหม่ ซึ่งไปด้วยกันกับวงจรชีวิตใหม่ที่ก้าวไป เมื่อคนเข้าสู่วัยสูงอายุบทบาทความเป็นผู้ใหญ่จะหายไป แล้วก็จะสวมบทบาทของผู้สูงอายุแทน

2. ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) (เล็ก สมบัติ, ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ธนิกันต์ ศักดาพร, 2554) เป็นทฤษฎีในกลุ่มสังคมวิทยา โดย Kossuth, P. M. and Bengtson, V. (1988) ได้พัฒนาขึ้นมาวิเคราะห์ถึงการทำกิจกรรมต่างของบุคคล สิ่งที่จะช่วยให้บุคคลมีความพึงพอใจในตนเอง และมีแรงจูงใจที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับบุคคล โดยมีกิจกรรมเป็นเครื่องมือ และเป็นการพัฒนาบุคคลโดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีกิจกรรมอธิบายบทบาทของผู้สูงอายุ ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นการทำกิจกรรมที่ส่งผลให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ทฤษฎีกิจกรรมแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต และปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีบทบาทหน้าที่หรือการทำกิจกรรมใดๆ ทฤษฎีกิจกรรมยังเชื่ออีกว่า กิจกรรมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข มีความเพลิดเพลิน กระฉับกระเฉง สามารถตัดสินใจได้ เกิดภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง โดยแนวคิดทฤษฎีนี้อยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่

1) การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมก่อนการเกษียณ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่เคยมีบทบาทที่แสดงความสามารถในสังคมมาก่อนเกษียณอายุจะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อทดแทนบทบาทที่สูญเสียไป ผู้สูงอายุประเภทนี้จะมีความพร้อมทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต มีความพร้อมทางด้านรายได้และเศรษฐกิจในครอบครัว และมีความสุขมีความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

2) การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดอารมณ์ จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ กล่าวคือ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หรือหลังเกษียณ บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเกิดขึ้น เช่น การสูญเสียคู่สมรส การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการทำงาน การทำกิจกรรมจะช่วยให้มีความ

มั่นคงทางด้านอารมณ์ มีความมั่นใจในการดำรงชีวิตและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3) ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความคาดหวัง ว่ากิจกรรมที่ทำจะทดแทนความสูญเสียการทำงานประจำ การมีชีวิตคู่ และการเป็นพ่อแม่ และสถานะในครอบครัวและในสังคมได้

ดังนั้นกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจกลายเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุ ที่ควรมีต่อสังคม ครอบครัว และชุมชน เพื่อการมีคุณค่าในชีวิตและเพิ่มความพึงพอใจตนเองของผู้สูงอายุ

รูปแบบของกิจกรรมแบ่งได้ 3 ประเภท (Schulz, Noelker, Rockwood, and Sprott (Eds.), 2006) คือ

1. กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ (Informal activity) เป็นกิจกรรมทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ เช่น การช่วยเหลืองานทั่วไปภายในครอบครัว การพบปะพูดคุย หรือการสังสรรค์กับเพื่อนๆ หรือญาติ เป็นต้น

2. กิจกรรมที่มีรูปแบบ (Formal activity) เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นทางการ เช่น การเป็นจิตอาสา หรืออาสาสมัครทำกิจกรรมเพื่อสังคม การเข้าร่วมในกลุ่มในสมาคม หรือชมรมต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว เป็นต้น

3. กิจกรรมที่ทำคนเดียว (Solitary activity) เป็นการทำกิจกรรมที่มีความเป็นส่วนตัวเป็นกิจกรรมที่ทำภายในบ้าน เช่น การทำกิจกรรมในยามว่าง กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหรือคลายเครียด เป็นต้น

3. ทฤษฎีการมีกิจกรรมร่วมกัน (The activity theory of aging) (Schulz, Noelker, Rockwood, and Sprott (Eds.), 2006) ทฤษฎีนี้เน้น ทฤษฎีที่กล่าวถึงลักษณะทางสังคม จะต้องมีการวางแผนให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมได้เท่ากับคนในวัยกลางคน โดยสนับสนุนให้มีกิจกรรมต่างๆ ให้มีความสนใจและเกี่ยวข้องกับสุขภาพในวัยเดียวกัน เน้นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางสังคมและความพึงพอใจในชีวิต กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมสูง จะมีการปรับตัวได้ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคมบุคคลที่สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมได้ จะเป็นผู้ที่มีความพอใจในชีวิตสูง มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองดี นอกจากนี้การมีกิจกรรมและการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จะทำให้มีความรู้สึกที่ว่า ตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม และความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมต่อเนื่อง และกิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ โดยแนะนำถึงการรักษาระดับของกิจกรรมที่ใช้สติปัญญา แทนการใช้กำลังในการทำงาน เมื่อเกษียณ ควรมีการส่งเสริมให้มีเพื่อนใหม่บ้าง การมีกิจกรรมจะทำให้สภาวะร่างกายจิตใจ และสังคมดีขึ้น ดังนั้นจึงควรตระหนักให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมต่อไป เมื่ออายุมากขึ้นในสังคม และปฏิเสธคนไม่มีกิจกรรม ควรกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมต่อไป เพื่อความมั่นคงและอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า และมีความสุขต่อไป

นอกจากนี้ เชื่อว่าสุขภาพ ก็มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมด้วย ผู้สูงอายุที่มีสภาพร่างกายแข็งแรงดี หรือได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม จะทำให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาตนเองต่อบทบาทใหม่ๆ อยู่เสมอ

4. กิจกรรมของผู้สูงอายุ

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หรือเกษียณอายุงานแล้ว เวลาว่างหาได้ง่าย และมีมาก กิจกรรมยามว่าง ไม่ว่าจะเป็นนันทนาการ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือให้บริการผู้อื่น จึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งนำความพึงพอใจมาให้ ทำให้มีชีวิตชีวา และมีความหมาย การที่เกษียณอายุการงานอย่างไม่มีจุดหมาย จะนำไปสู่ความแข็ง เบื่อหน่าย และแยกตัวออกจากสังคม ความจริงนั้นกาย และจิตใจเจริญงอกงาม ขึ้นตามแรงกระตุ้นของกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นการดี ที่เราควรมีกิจกรรมมากระตุ้นชีวิตของเราให้เจริญงอกงาม

ส่วนใหญ่การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในยามว่างมักมีปัญหาว່างจะเลือกกิจกรรมอะไรดีจะเป็นการสะดวกถ้าจะพิจารณากิจกรรมในยามว่างออกเป็นหลักใหญ่ ๆ 3 ประการคือ นันทนาการ การเรียนรู้ และการบริการผู้อื่น

กิจกรรมนันทนาการ ผู้สูงอายุสามารถทำได้ทุกช่วงอายุ ทำให้ร่างกายสดชื่น ทำหาย กระตุ้นเตือนเปลี่ยนแนวคิด และได้สัมผัสกับคนอื่น รวมทั้งทำให้จิตใจของเราตื่นตัวอยู่เสมอ และมีชีวิตชีวา ผู้สูงอายุควรทำในสิ่งที่ตนเองชอบ และตนเองมีทักษะ หรือความถนัดเป็นพิเศษ ทักษะในงานวิชาชีพ อาจนำมาใช้ในกิจกรรมนันทนาการได้ ควรเลือกหลาย ๆ กิจกรรม และต้องมีเวลาพอด้วย

- งานอดิเรก เช่น วาดรูป ทำอาหาร การจัดสวน งานช่างไม้ ทอผ้า ทำหุ่น
- เกม เช่น บริดจ์ หมากรุก ปริศนาอักษรไขว้
- กีฬา เช่น เดิน ว่ายน้ำ ซี่จักรยาน กอล์ฟ เทนนิส
- ดนตรี เช่น เล่นดนตรี แต่งเพลง การขับร้องเพลง
- ชมรม เช่น การเข้าชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมกีฬา ศาสนา การเมือง ชมรมผู้สูงอายุ
- การท่องเที่ยว เช่น การเขียนหนังสือคู่มือท่องเที่ยว ไกด์บรรยายในการท่องเที่ยว

กิจกรรมด้านนันทนาการในส่วนของบทบาทผู้สูงอายุนั้น มีได้หลายรูปแบบทั้งเป็นผู้กระทำเอง ทั้งเป็นงานอดิเรก และงานอาชีพ เป็นผู้ให้การปรึกษาแนะนำ หรือเป็นผู้สอน หรือเป็นผู้บรรยายพิเศษได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน ครอบครัวและสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้อยู่ในวัยสูงอายุ การเรียนรู้ยังมีความต่อเนื่อง เพื่อสนองความอยากรู้ อยากเห็นความพึงพอใจ หรือเพื่อการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ให้ได้รับความสำเร็จ ในแง่สุขภาพจิต การเรียนรู้จะเป็นการกระตุ้นจิตใจ และเป็นการแลกเปลี่ยนความสนใจกับผู้อื่น เช่นการเรียนรู้ในระบบการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบ การเรียนในมหาวิทยาลัยเปิด และการอบรมระยะสั้น ๆ ฯลฯ

กิจกรรมบริการผู้อื่น เนื้อแท้ของชีวิตอย่างหนึ่งคือ การเสียสละ และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม นอกเหนือไปจากทำให้แก่ตนเอง ครอบครัว โดยผ่านงานอาสาสมัคร ผู้สูงอายุอาจลงงานอาสาสมัครหลาย ๆ อย่างแล้วพิจารณาด้วยตนเอง ว่ากิจกรรมแบบไหนที่เหมาะสมกับตนเองที่สุด บริการอาสาสมัครมีหลายแนวทางเช่น

บริการทางสุขภาพอนามัย หลายโรงพยาบาลมีองค์กรตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือกิจการของโรงพยาบาล หรือสถานบริการอนามัย เช่น หาทุนเยี่ยมผู้ป่วย และช่วยผู้ป่วยในการทำกิจวัตรบางประการ

สังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ซึ่งออกช่วยเหลือสังคมหรือประชาชนที่ทุกข์ร้อนด้วยเหตุต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้

องค์กรการกุศล หรือองค์กรทางศาสนา องค์กรเหล่านี้ ต้องการอาสาสมัครทำงานหลายด้าน เช่น งานหาทุน งานประสานงาน คนติดต่อ งานบริการที่ไม่ต้องอาศัยวิชาการขั้นสูง

ชมรมและสมาคม ผู้สูงอายุอาจเข้าร่วมชมรมหรือสมาคมได้ในหลายฐานะ เช่นเป็นผู้จัดการ หรือประธาน ผู้สอน ผู้บริการหรือสมาชิก ในบรรดาสมาคม ชมรมหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ดีที่สุดคือ สมาคมหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่น เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสกับคนหนุ่มสาว ทำให้ช่องว่างระหว่างวัยหายไป

กลุ่มการเมือง เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่สนใจในทางการเมือง

กลุ่มเฉพาะทาง เช่น กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มสิทธิมนุษยชน

บทบาทตามวิชาชีพ เช่น เคยเป็นตำรวจ อาจเป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน เคยเป็นครู อาจสอน หรือบรรยายพิเศษ และเคยเป็นช่าง อาจเปิดอบรมความรู้ด้านแก้ไขเครื่องยนต์

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มี 3 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1.1 ระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีความสามารถในการดูแลตนเอง และมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมได้ดี และมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำ

1.2 งานอดิเรก หมายถึง วิธีทางในการใช้เวลาทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ นอกเหนือไปจากหน้าที่ การงานประจำ หรือเป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจ เพื่อก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน แก่ผู้กระทำโดยตรง บทบาท และกิจกรรมใดก็ตาม ที่บุคคลถูกผลักดันให้เลิกกระทำ จะต้องมีการใหม่ขึ้นมาทดแทน และกิจกรรมหนึ่งที่ถูกเลือกเข้ามาคือ งานอดิเรก

1.3 สุขภาพ ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาสุขภาพที่ทรุดโทรมลง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ กิจกรรมประจำวัน และการต้องพึ่งพิงผู้อื่น สิ่งนี้ ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกด้อย ในสายตาของบุคคลทั่วไป และมีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้วย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุ ทำให้รายได้ลดน้อยลง ส่งผลต่อความสามารถ ในการดูแลตนเอง ทางด้านสุขภาพ และส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ทำให้ต้องเสียบทบาทในการทำงาน ผู้สูงอายุจึงเปลี่ยนจุดสนใจไปยัง ครอบครัว หาบบทบาทใหม่ให้กับตนเอง ด้วยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือลูกหลานภายใน บ้าน หากความสัมพันธ์ในครอบครัวดี จะส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ส่วนด้าน ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับบุคคลภายนอก หรือสังคมนั้น

4. ความสามารถในการทำงาน (Work ability)

4.1 ความหมายของความสามารถในการทำงาน

ความสามารถ หมายถึง ความสามารถในการงานเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคล ซึ่งนำไปสู่ หรือเป็นสาเหตุให้ผลงานมีประสิทธิภาพและเน้นว่า “คุณลักษณะที่อยู่ภายใน” เป็นทักษะไม่ใช่ พฤติกรรมเพราะสิ่งที่กำหนดซึ่งอยู่ภายในบุคคลนั้นทำให้เกิดคุณลักษณะที่แตกต่างอย่างสำคัญมาก

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

เนื่องจากขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และจะเกิดขึ้นก็เมื่อมีการกำหนดหรือเหตุผลจากสิ่งที่อยู่ภายใน (Boyatzis, 1996)

การทำงาน หมายถึง กิจกรรมที่บุคลากรหนึ่งกระทำขึ้นด้วยกำลังกายและกำลังใจ เพื่อจุดมุ่งหมายหนึ่งที่เขาต้องการ เช่น เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อความสบายใจหรือเพื่อช่วยส่งเสริมสังคม เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ระบุความหมายความสามารถในการทำงาน หมายถึง คุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ซึ่งมีคำที่มีความหมายเหมือนกันที่ใช้ในภาษาไทย คือ สมรรถภาพ หรือ สมรรถนะ เป็นต้น

Robbins (1998; อ้างถึงในวิภาส ทองสุทธิ, 2552) ให้ความหมายว่า ความสามารถ (Ability) หมายถึง สมรรถภาพของบุคคลซึ่งสามารถที่จะทำภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานได้เป็นผลสำเร็จ โดยแต่ละคนที่เกิดมาจะมีคุณลักษณะของความสามารถไม่เท่ากัน โดยแบ่งความสามารถของบุคคลออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual abilities) และความสามารถทางกายภาพ (Physical abilities) ซึ่งความสามารถทั้ง 2 อย่างนี้สามารถลดลงได้เนื่องจากความเจ็บป่วย ความเครียด หรือความเหนื่อย โดยองค์กรจะต้องประเมินระดับความสามารถอย่างถูกต้องที่จะรู้ว่าคุณคนสามารถกระทำได้มากน้อยแค่ไหน รวมทั้งต้องรู้ว่าเมื่อไรและทำไมความสามารถในการทำงานได้ลดลง (สมยศ นาวิการ, 2549)

ธงชัย สันติวงษ์ (2548) กล่าวว่า ความสามารถเป็นสิ่งที่ติดตัวอยู่กับบุคคลหรือที่เรียกว่า พรสวรรค์ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความสามารถแตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังกล่าวว่า ผลงานขององค์กรจะดีหรือไม่อย่างไรขึ้นอยู่กับความสามารถและสิ่งจูงใจของตัวบุคคลภายในองค์กร

ความสามารถในการทำงาน ตามแนวคิดของ Robbins (2001) กล่าวว่า ความสามารถของสมาชิก (Ability of member) ในทีมที่มีประสิทธิผลต้องมีทักษะในการทำงานเป็นทีม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพหรือความเชี่ยวชาญทางเทคนิค (Technical expertise) 2) ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem solving and decision making skills) 3) ทักษะการ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ซึ่งทักษะทั้ง 3 ด้านนี้ก่อให้เกิดศักยภาพสูงสุดในการทำงานเป็นทีม

ส่วนอีลมาริเนน และคณะ (Ilmarinen et al., 2005) ให้ความหมายความสามารถในการทำงาน (Work ability) หมายถึง ความพร้อมหรือความสามารถของบุคคลในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ โดยประเมินจากการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ อุปสงค์ของงาน (Work Demands) สุขภาพร่างกาย (Health) และแหล่งสนับสนุนทางด้านจิตใจ (Mental Resources)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการทำงานมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพร้อม มีทักษะ ความรู้ ความสามารถทั้งด้านสติปัญญา และทางกายภาพในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งแนวคิดความสามารถในการทำงานมักกล่าวถึงในด้านของการบริหาร แต่ยังมีการศึกษาในด้านอาชีวอนามัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านคนและงานน้อย จึงได้ทำการศึกษาความสามารถในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยประยุกต์แนวคิดของความสามารถในการทำงานของอีลมาริเนนมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ให้ความ

เหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งมีปัจจัยด้านคนและด้านงานที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำงานในยุคปัจจุบัน

4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำงาน

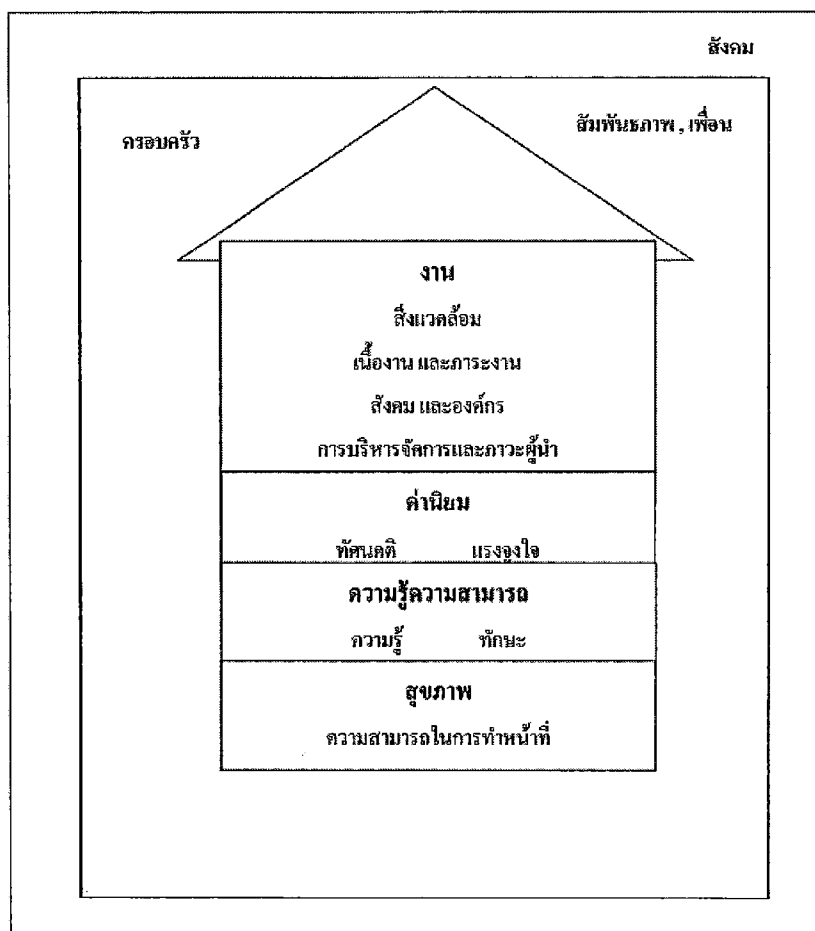
ความสามารถในการทำงาน (Work ability) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1980 โดย Juhani Ilmarinen จากสถาบันอาชีวอนามัยแห่งประเทศฟินแลนด์เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร โดยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พบว่า มีอัตราการเกิดต่ำลงและมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ (55-64 ปี) ที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้แรงงานสูงอายุเพิ่มมากขึ้นด้วย ความสามารถในการทำงานจึงเริ่มเป็นที่สนใจมากขึ้นทั้งจากแรงงานสูงอายุที่มีมากขึ้น รวมทั้งการเกษียณอายุของวัยแรงงานจากการคาดการณ์สัดส่วนแรงงานในวัยต่าง ๆ ของประเทศทางแถบยุโรป คาดว่าในปี ค.ศ. 2015 แรงงานสูงอายุจะมีมากถึงร้อยละ 35 ซึ่งมากเป็น 2 เท่าของแรงงานวัยรุ่น (15-24 ปี) ซึ่งในปัจจุบันมีแรงงานสูงอายุเพียงร้อยละ 38.5 เท่านั้นที่ยังคงทำงานอยู่ เป้าหมายที่ตั้งไว้ก็คือ จะให้แรงงานสูงอายุคงอยู่ในตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นมากกว่าในปัจจุบัน ดังนั้นการที่จะยืดระยะเวลาการทำงานของบุคคลให้ยาวนานขึ้น ต้องรักษาระดับความสามารถในการทำงานของบุคคลให้นานขึ้นนั่นเอง (Ilmarinen & Tuomi, 2004)

คนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งขององค์การที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุผลที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะคนเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนการปฏิบัติงานภายในองค์กรทั้งหมด (วันชัย มีชาติ, 2548) ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ถ้าคนของประเทศมีคุณภาพ คือ มีความรู้ความสามารถ ขยันขันแข็ง มีสุขภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีวิจรรณญาณในการปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์แล้ว ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว (เชษฐา นกน้อย, 2552) โครงสร้างและองค์ประกอบของความสามารถในการทำงานประกอบด้วย ปัจจัยด้านคน (Human Resource) ปัจจัยด้านงาน (Work Characteristics) และปัจจัยภายนอกงาน (Factors Outside the Working Life) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน Ilmarinen (2005) รูปแบบแนวคิดเรื่องความสามารถในการทำงานของ อิลมาริเนน (Ilmarinen & Tuomi, 2004) กล่าวว่า ความสามารถในการทำงานเป็นแบบจำลองที่สมดุลระหว่างคนที่สอดคล้องกับ ความต้องการในงานที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพและแนวทางการทำงานที่ปลอดภัย ความสามารถในการทำงานถือเป็นเป้าหมายสูงสุด แสดงเป็น “บ้านของความสามารถในการทำงาน” ดังแผนภูมิที่ 2.1 ซึ่งประกอบด้วย 4 ชั้น และสิ่งแวดล้อมรอบบ้านที่ส่งเสริมความสามารถในการทำงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ บ้าน 4 ชั้นนั้นได้แก่

ชั้นที่ 1 เป็นพื้นของตัวบ้านที่ต้องแข็งแรงมั่นคงมาก ซึ่งก็คือสุขภาพและความสามารถในการทำหน้าที่ ซึ่งต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งความสามารถในการทำหน้าที่ทางสังคมด้วย

ชั้นที่ 2 ความรู้ความสามารถของบุคคล (Competence) ประกอบด้วยความรู้และทักษะ ความชำนาญ ซึ่งต้องมีย่างเพียงพอที่จะทำงานให้สำเร็จโดยจะเปลี่ยนไปตามอายุและประสบการณ์ และต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปรับปรุงทักษะและความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำงานในหน้าที่หลักที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะใหม่ ๆ ในด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งบ่อยครั้งที่เรื่องเหล่านี้มักสร้างปัญหาการใช้งานกับผู้ปฏิบัติงานแต่ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนควรมีการเรียนรู้การใช้งานที่ถูกต้อง (Ilmarinen, 2003)



ภาพที่ 2-1 โครงสร้างและองค์ประกอบ “บ้านของความสามารถในการทำงาน
(Work ability house)

(ที่มา : Ilmarinen, J. (2004). Past, present and future of work ability. Finnish Institute of Occupational Health, Finland)

ชั้นที่ 3 ค่านิยม (Values) หมายถึง ทัศนคติและแรงจูงใจในการทำงานซึ่งเป็นมุมมองของบุคคลต่องานนั้น ๆ ได้แก่ ความสนุกสนาน ความพึงพอใจในงาน มีความรักและมีความสุขในงาน ซึ่งในชั้นนี้ก็มีความสำคัญที่สามารถสั่นคลอนบ้านทั้งหลังได้ (Ilmarinen, 2003) หากบุคคลมีข้อมูลเกี่ยวกับงานในด้านลบก็จะทำให้ความสามารถในการทำงานนั้นลดลง แต่หากเป็นในด้านบวกก็จะเป็นการสนับสนุนส่งเสริมความสามารถในการทำงานนั้น

ชั้นที่ 4 ปัจจัยด้านงาน เป็นชั้นที่กว้างและใหญ่ที่สุดของบ้าน ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เนื้อหาและภาระงาน สังคมและองค์กร การบริหารจัดการ และภาวะผู้นำ โดยในชั้นนี้ผู้บริหาร ผู้ नेता รวมทั้งหัวหน้างานจะมีบทบาทและมีกิจกรรมในชั้นนี้มากที่สุด ความต้องการในงานที่เพิ่มขึ้น ความเร่งด่วน และการเปลี่ยนแปลงในการจัดการของงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างชั้นที่ 4 กับชั้นอื่น ๆ ของบ้าน จึงกล่าวได้ว่าสุขภาวะในการทำงานขึ้นอยู่กับคุณภาพของ

ขั้นนี้ ความสามารถในการทำงานไม่ได้ถูกแยกออกจากชีวิตภายนอกงาน ปัจจัยภายนอกงาน ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน ได้แก่ ครอบครัว สัมพันธภาพ และเพื่อนฝูงเป็นบทบาทหนึ่งของความสามารถในการทำงานของบุคคลที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหรือบั่นทอนความสามารถในการทำงาน การทำให้งานและชีวิตครอบครัวระดับประคองไปด้วยกันได้เป็นสิ่งสำคัญมาก และทั้งหมดอยู่ภายใต้สังคมซึ่งประกอบด้วยสาธารณูปโภค การบริการ และกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์ต่อกันตลอดชีวิตการทำงานของคน (Ilmarinen, 2005)

จะเห็นได้ว่าสามชั้นล่างสุดนั้นเป็นปัจจัยด้านคนส่วนชั้นที่ 4 จะเป็นปัจจัยด้านงานทั้งหมดงานเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่เป็นในชีวิตของคน ความสามารถในการทำงานเป็นความสมดุลระหว่างงานกับคน ความสามารถในการทำงานเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จในงาน ซึ่งอิลมาริเนนกล่าวว่าปัจจัยด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของความสามารถในการทำงาน ซึ่งตรงกับหลักของงานอาชีวอนามัย (เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ, 2551) ได้แก่

1. ปัจจัยเกี่ยวกับคน ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา พฤติกรรมสุขภาพ โรคประจำตัว และความไวต่อการเกิดโรค
2. ปัจจัยเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ชนิดของงาน ลักษณะงาน และสภาวะการทำงาน
3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ เคมี และสิ่งแวดล้อมทางจิตสังคม

นอกจากนี้อิลมาริเนนมีแนวคิดที่ว่าแทนที่เราจะพยายามเปลี่ยนแปลงคนให้เหมาะสมกับงานเราควรปรับเปลี่ยนออกแบบงานและกระบวนการทำงานใหม่เพื่อให้คนสามารถคงอยู่กับงานนั้น ๆ ได้เป็นระยะเวลายาวนานมากขึ้น ซึ่งภายใต้แนวคิดความสามารถในการทำงานนั้น การส่งเสริมความสามารถในการทำงานเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีสุขภาพที่ดี มีความสุขในการทำงาน ซึ่งการส่งเสริมความสามารถในการทำงานมีเป้าหมายที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. มีการทำงานที่ดี ได้แก่ มีการบริหารจัดการในงาน มีความยืดหยุ่น และการมีภาวะผู้นำ
2. มีสุขภาพดี ได้แก่ วิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง การมีงานอดิเรกทำ มีบริการด้านอาชีวอนามัย
3. มีทัศนคติที่ดีต่องาน ได้แก่ ได้รับการยกย่องชมเชย มีความเชื่อถือ มีพันธสัญญาต่อกัน และไว้วางใจกัน

4. มีความรู้ความสามารถที่ดีในการทำงาน ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมการฝึกอบรม มีการเรียนรู้วิธีการทำงานที่ถูกต้อง เป็นต้น

การคงไว้ซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นวิธีการที่สำคัญเพื่อที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน รวมทั้งสุขภาพของทุกคนในองค์การตลอดชีวิต การทำงาน ซึ่งต้องมีความร่วมมือกันระหว่างทุกคนในที่ทำงานนั้น โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการคงไว้ซึ่งความสามารถในการทำงานก็คือการปรับปรุงงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น การพัฒนาสังคมในที่ทำงานและในองค์กร ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพและความรู้ ความสามารถในวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานนั้นอย่างสม่ำเสมอ (Ilmarinen, 2005)

ความสามารถในการทำงานเป็นพื้นฐานของความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคน แต่ความสามารถในการทำงานนั้นย่อมลดลงได้หากขาดการดูแลและเอาใจใส่ โดยมีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำงาน การที่จะประเมินความสามารถในการทำงานนั้นไม่อาจอาศัยเครื่องมือใดเครื่องมือหนึ่งอย่างเป็นเอกเทศเพื่อมุ่งวัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงจำเป็นต้องใช้การประเมินจากฐานข้อมูลหลาย ๆ แหล่งร่วมกัน การประเมินจากแนวคิดในการทำงานของบุคคลแต่ละคนก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะทำให้มองภาพรวมของความสามารถในการทำงานของบุคลากรได้ชัดเจนขึ้นด้วยเครื่องมือดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงาน

4.3 การประเมินความสามารถในการทำงาน

ความสามารถในการทำงานสามารถประเมินได้จากเครื่องมือที่เรียกว่า ดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงาน (Work Ability Index: WAI) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยสถาบันอาชีวอนามัยแห่งประเทศฟินแลนด์ตั้งแต่ปี ค.ศ.1980 และได้นำมาใช้ในประเทศฟินแลนด์จนประสบความสำเร็จ หลังจากนั้นมีการนำมาแปลเป็นภาษาต่าง ๆ และประยุกต์ใช้ในอีกหลายประเทศโดยเฉพาะในประเทศแถบทวีปยุโรป (Hasselhorn, 2008) ดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงานเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อประเมินผู้ปฏิบัติงานว่ามีความสามารถในการทำงานได้ดีเพียงใด ซึ่งเป็นการประเมินเนื่อหารายละเอียดของแต่ละบุคคล อีกทั้งช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมั่นใจได้ว่าจะคงความสามารถในการทำงานได้โดยแก้ไขตนเองตามข้อบ่งชี้ได้ทันทั่วทั้งที่โดยการนำโครงสร้างและองค์ประกอบของความสามารถในการทำงานมาพัฒนาเป็นข้อคำถามซึ่งมี 7 ด้าน ได้แก่

1. ความสามารถในการทำงานในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถในการทำงานสูงสุดในชีวิตการทำงานที่ผ่านมา
2. ความสามารถในการทำงานในลักษณะงานหลัก โดยแบ่งเป็นความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้กำลังร่างกาย และความสามารถที่ต้องใช้ความคิด
3. จำนวนโรคทั้งที่ตามการวินิจฉัยของแพทย์ และตามการรับรู้ของผู้ตอบ แบบสอบถาม แบ่งตามระบบของร่างกายและการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ
4. ผลกระทบต่อการทำงานในปัจจุบันจากการเจ็บป่วยหรือการบาดเจ็บต่าง ๆ
5. จำนวนวันในการหยุดงานทั้งวันเนื่องจากปัญหาสุขภาพหรือการเจ็บป่วย หรือการหยุดงานเพื่อไปรักษาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา
6. การประเมินความสามารถในการทำงานจากภาวะสุขภาพในปัจจุบัน โดยคาดการณ์ไปถึงอีก 2 ปีข้างหน้า
7. แหล่งสนับสนุนทางด้านจิตใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทั่วไปทั้งระหว่างการทำงาน และใช้เวลาว่าง

คะแนนของการประเมินความสามารถในการทำงานแบ่งออกเป็น 4 ระดับโดยมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 7-49 ซึ่งค่าคะแนนที่ได้สามารถบ่งบอกถึงความสามารถในการทำงานของบุคคล ระดับความสามารถในการทำงานนั้น ๆ รวมทั้งบ่งชี้ถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินมาตรการต่อไปด้วย (อรรพรรณ แก้วบุญชู และคณะ, 2552) ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 คะแนนการประเมินระดับความสามารถในการทำงานแล้ววัตถุประสงค์ของการดำเนินการมาตรการ

คะแนน	ระดับความสามารถในการทำงาน	วัตถุประสงค์ของมาตรการ
7-27	ต่ำ	ฟื้นฟูความสามารถในการทำงาน
28-36	ปานกลาง	ปรับปรุงความสามารถในการทำงาน
37-43	ดี	สนับสนุนความสามารถในการทำงาน
44-49	ดีเลิศ	คงไว้ซึ่งความสามารถในการทำงาน

การประเมินความสามารถในการทำงานจะทำให้ทราบถึงภาพรวมของความสามารถในการทำงานและประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานของแต่ละบุคคล (อรรธรณ แก้วบุญชู, 2550) นอกจากนี้ดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงานสามารถอธิบายปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำงาน ได้แก่ ความต้องการในงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ร้อยละ 28 สังคมและองค์กรในหน่วยงาน ร้อยละ 20 ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ร้อยละ 15 และวิธีการ ดำเนินชีวิต ร้อยละ 13 (Tuomi, 2001) ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากที่จะทำให้ทราบว่าบุคคลนั้นมีความสามารถในการทำงานลดลงได้อย่างไร

นอกจากนี้แล้วดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงานยังเป็นระบบหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนให้ทราบว่าบุคคลนั้นมีการทำงานเป็นอย่างไร ควรมีปัจจัยใดบ้างที่จะปรับปรุงในการทำงาน ซึ่งกล่าวได้ว่าดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงานเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่จะคอยสังเกตการณ์ได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มบุคคลในงานอาชีวอนามัย เช่น การตรวจจกระดับความเครียดในการทำงานและแนวทางการป้องกัน (Kloimuller et al., 2000) การทำนายการจ่ายเงินบำนาญในผู้ที่ไม่สามารถทำงานได้ รวมทั้งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในปัจจัยเสี่ยงทางด้านอาชีวอนามัยของการเกษียณอายุก่อนกำหนด (Tuomi, Huuhtanen, Nykyri & Ilmarinen, 2001)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ที่จบการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 และเกือบร้อยละ 20 ไม่มีการศึกษาหรือไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนเลย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) ผู้สูงอายุไทย มีการเรียนรู้ตามแนววิถีชีวิต โดยปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีการ

เรียนรู้หากว่าการเรียนรู้เป็นไปด้วยความสมัครใจหรือตรงตามความต้องการหรือความสนใจของตนเอง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) จากการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.3) อ่านหนังสือพิมพ์ รองลงมาคือหาความรู้ด้วยตัวเองจากการอ่านหนังสือ (ร้อยละ 24.4) เรียนตามหลักสูตรการเรียนการสอนในระบบ (ร้อยละ 2.7) และใช้อินเตอร์เน็ต ร้อยละ 0.3 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548)

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ทั้งในชีวิตครอบครัว อาชีพ และสุขภาพ การเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในผู้สูงอายุนั้น มีความพิเศษกว่าการเรียนรู้ของคนกลุ่มอายุอื่น ดังที่ได้มีการศึกษาด้านการเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้สูงอายุไว้อย่างแพร่หลาย เช่น Pan & Jordan-Marsh (2010) ศึกษาการใช้อินเตอร์เน็ตของผู้สูงอายุชาวจีนพบว่า ทักษะด้านประโยชน์ ทักษะด้านความง่าย และปัจจัยทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสนใจอยากใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในผู้สูงอายุไทยที่พบว่า เมื่อผู้สูงอายุทราบถึงความทนทานของคอมพิวเตอร์ และรับรู้ถึงประโยชน์และความรื่นรมย์ของเทคโนโลยีแล้ว ก็เปิดใจรับเทคโนโลยีโดยไม่ง่าย แต่สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อมและสถานที่ มีความสำคัญต่อการยอมรับและแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ (กวีพงษ์ เลิศวัชราร, 2556)

ผู้สูงอายุจะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยจะเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน (วรรณนิภา บุญระยอง, มปป)

เมื่ออายุมากขึ้นจะพบว่า การเรียนรู้เริ่มบกพร่องลงเมื่อเทียบกับผู้ที่อ่อนวัยกว่า โดยจะเริ่มเมื่ออายุประมาณ 40-50 ปี และเมื่ออายุ 70 ปี จะเริ่มเรียนรู้การทำงานได้ยากขึ้น ทั้งนี้แล้วแต่ความแตกต่างทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ส่วนในด้านความจำนั้นผู้สูงอายุจะมีความยากลำบากในการจำระยะสั้น หรือสิ่งที่เกิดในปัจจุบันได้น้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า แต่การเรียนรู้กับเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการที่ผู้สูงอายุมีความจำลดลงเล็กน้อยเป็นลักษณะปกติอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงจากการสูงอายุโดยทั่วไป แต่ภาวะความจำเสื่อมมากหรือมีความยากลำบากในการเรียกฟื้นคืนความจำมักมีผลกระทบมาจากการมีพยาธิสภาพในสมอง (จิตติมาน แก้วขาว, 2539)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาได้จัดทำข้อมูลปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย ปี พ.ศ.2552 มีรายละเอียดเกี่ยวกับ ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในวัยสูงอายุ ระหว่าง ปี พ.ศ.2548 - พ.ศ.2552 พบว่า มีการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้นยังไม่สูงถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษามาคับคั่ง และโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นปีละ 0.1 กลุ่มที่มีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงจะอยู่ในจังหวัดที่เป็นเมืองหลวงหรือจังหวัดที่อยู่ใกล้เมืองหลวง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ค่อนข้างสูง ส่วนในจังหวัดที่อยู่ห่างไกล หรือมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ประชากรจะมีการศึกษาเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐาน และความพร้อมของผู้สูงอายุไทยในการที่จะแสวงหาความรู้ และทักษะต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการดูแลตนเองและมีโอกาส ในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำ หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้

ความสำคัญ ในการที่จะพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (บรรลุ ศิริพานิช, 2553)

สุมาลี สังข์ศรี (2543) ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านการรับการศึกษาความรู้ข่าวสารและความคิดเห็นของผู้สูงอายุและผู้ใกล้ชิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดบริการ ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีอายุระหว่าง 55-70 ปี ทั้งชาย และหญิงในสาขาอาชีพต่าง และผู้ดูแลผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ คัดเลือกมาภาคละ 2 จังหวัด รวม 8 จังหวัดทั่วประเทศ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบสังเกตชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุเห็นว่าความรู้ข้อมูล ข่าวสารมีความจำเป็นมากแก่ผู้สูงอายุ ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ผู้สูงอายุต้องการ ได้แก่ ความรู้ด้าน สุขภาพร่างกาย ข่าวสารทั่วไป สุขภาพจิต สภาพแวดล้อม ศาสนา นันทนาการ กฎหมาย และอาชีพ วิธีการรับความรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล หนังสือตำรา ผู้สูงอายุเห็นว่า ความรู้ข้อมูล ข่าวสารที่เผยแพร่อยู่ในปัจจุบัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุน้อยมาก เนื้อหาเข้าใจยาก ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุและไม่น่าสนใจ สื่อที่ผู้สูงอายุต้องการ ถ้าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ต้องการให้ นำเสนอเนื้อหาแบบการถามตอบมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบเนื้อหาที่มีภาพประกอบและแบบบท สัมภาษณ์ ส่วนสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ เช่น รายการวิทยุ โทรทัศน์ ผู้สูงอายุชอบรายการแบบการสัมภาษณ์ ผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์มากที่สุด รองลงมาเป็นรายการถามตอบปัญหา การเชิญวิทยากรบรรยาย การสาธิต ให้ความรู้สลับการแสดงพื้นบ้านตามลำดับ ส่วนการให้ความรู้โดยสื่อบุคคลหรือวิทยากรนั้น ผู้สูงอายุต้องการให้การอบรมแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เกิน 1 วัน ส่วนสถานที่จัดฝึกอบรมหรือให้ความรู้ นั้น ผู้สูงอายุเสนอแนะให้เป็นศาลาวัด หรือศาลาเอนกประสงค์ในหมู่บ้าน รองลงมาคือ โรงเรียนในตำบล หรือหมู่บ้าน

ช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา นับได้ว่าการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุได้มี ความก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก ประการแรกเนื่องมาจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประการ ต่อมา การพัฒนาความก้าวหน้าของความรู้ด้านผู้สูงอายุได้แก่วิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology) ที่ ค้นคว้าศึกษาเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุใน 3 ด้าน คือ วิทยาการผู้สูงอายุสาขาการแพทย์ วิทยาการผู้สูงอายุเชิงสังคม และวิทยาการผู้สูงอายุสาขาการศึกษา เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล รักษาสุขภาพ การป้องกันโรคในวัยผู้สูงอายุ จิตใจ อารมณ์ และการพัฒนาบุคลิกภาพต่าง ๆ ในวัย สูงอายุ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าและการเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข สามารถกลับมาเป็นบุคลากรที่มี คุณภาพของสังคมได้อีกครั้ง เนื้อหาของวิทยาการดังกล่าวส่งผลให้สังคมมีความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุ จึงเป็นความจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดีในสังคม ซึ่ง สามารถทำได้โดยการจัดให้มีการศึกษาและการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุ และวิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology) ผู้สูงอายุเองก็มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อการ ดำรงชีวิตในสังคม จึงพยายามหาทางการเรียนรู้ด้วยวิธีการรูปแบบต่าง ๆ เช่นกัน ทำให้วิทยาการ ผู้สูงอายุสาขาการศึกษาเป็นความจำเป็นในสังคมปัจจุบัน (สุนทร สุนันท์ชัย, 2547)

5.2 ความต้องการของผู้สูงอายุ

มนูญ บุณพัฒนา (2549) พบว่า ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางด้านจิตใจ ปัญหาครอบครัว และปัญหาอื่นๆ ที่สำคัญผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องความเหงา ความว้าเหว่ เป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง นอกจากต้องการให้ ชุมชนช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และสุขภาพแล้ว สิ่งที่คุณผู้สูงอายุต้องการ คือ การพบปะสังสรรค์ หรือการ มีองค์กรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจจึงควรหาอาชีพและมีลักษณะงานอดิเรก สร้างความเพลิดเพลิน ได้พบปะผู้คน มีการรวมกลุ่มกันไม่ลงทุนมาก ไม่เหน็ดเหนื่อยหรือเคร่งเครียดกับการประกอบกิจการนั้นมากนัก

ศุภย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนชุมพร (2553) พบว่า (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอาชีพอยู่ระหว่าง 09.00 ถึง 12.00 นาฬิกา สำหรับระยะเวลาที่เหมาะสมคือระหว่าง 3 ถึง 30 ชั่วโมง และสถานที่ในการจัดกิจกรรมเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และต้องการมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนหลังฝึกอาชีพจบหลักสูตรมากกว่า 5,001 บาท (2) ระดับความต้องการเรียนรู้ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนองจำแนกเป็น 3 หมวด ประกอบด้วย หมวดศิลปหัตถกรรม หมวดคหกรรม และหมวดเกษตรกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หมวดเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่การปลูกพืชเศรษฐกิจ การเพาะเห็ด และการเพาะกล้าไม้ดอกไม้ประดับ ส่วนหมวดศิลปหัตถกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การทำของชำร่วย การประดิษฐ์ดอกไม้และช่างไม้เฟอร์นิเจอร์สำหรับหมวดคหกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การทำอาหาร ขนม การถนอมอาหาร และการตัดผม – ตัดผม – เสริมสวย (3) ความเหมาะสมของรูปแบบการฝึกอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือสื่อ รูปแบบการเรียนรู้แบบชั้นเรียนหรือกลุ่ม รูปแบบการศึกษาดูงาน และรูปแบบการเรียนรู้จากสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบการเรียนรู้แบบชั้นเรียนหรือกลุ่มอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเรียนรู้จากวิทยาการผู้มีความรู้และประสบการณ์ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาค้นคว้า และทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ส่วนรูปแบบการศึกษาดูงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้รับ และประสบการณ์ของตนเองมาทดลองปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ และรูปแบบการเรียนรู้จากสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เรียนรู้อาชีพโดยการสาธิตจากผู้รู้ในสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

สายโสม วิสุทธิยานนท์และรัชนิกร โชติชัยสถิตย์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาล ตำบลลำโพงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่าสภาพการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ได้ว่า อาจเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจมีผลต่อการดำเนินชีวิต เพราะผู้สูงอายุมักจะมีข้อจำกัดในการหารายได้ที่ลดน้อยลง หากมีรายได้ ลดน้อยลงจะส่งผลกระทบต่อการเล่นทางด้านสุขภาพด้วย สอดคล้องตามแนวคิดของ มารศรี นุชแสงพลี (2532) อธิบายไว้ว่าภาวะเศรษฐกิจนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลที่ จะสนองความต้องการในด้านต่างๆ ทั้งด้านที่อยู่อาศัยในสภาพที่ดี อาหารที่มีคุณค่าการรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง อุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่ตนเอง ตลอดจน

ส่งผลไปถึงการเลือกทำกิจกรรม เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยสำคัญ ปัญหาเศรษฐกิจมักเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุ เนื่องจากข้อจำกัดของการประกอบอาชีพ เนื่องมาจากความมียายุทำให้ รายได้ ลดลง

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อเข้าสู่วัยชราจากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเหมือนเช่นในช่วงวัยที่ผ่านมาหรือจากข้อกำหนดของสังคมให้ต้องเกษียณอายุงาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสียบบทบาทในการทำงาน ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเปลี่ยนจุดสนใจไปยังครอบครัวหาบทบาทใหม่ให้กับตนเองด้วยการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือดูแลลูกหลานภายในบ้านและในทางกลับกันลูกหลานในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุด้วย ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัว โดยเฉพาะผู้ที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลงจากปัญหาสุขภาพ ดังนั้น การที่ผู้สูงอายุมีคู่สมรสหรือบุตรหลานเป็นผู้คอยดูแลทุกข์สุขคอยช่วยเหลือหรือให้ความเคารพนับถือ ยกย่องให้ความสำคัญทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีความหมายต่อครอบครัว ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

ภุริชญา เทพศิริ (2555) จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่าผู้สูงอายุมีความรู้สึกมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมซึ่งถือว่าเป็นแนวโน้มที่ดี เช่น เข้าร่วมงานเทศกาลตามประเพณี งานบุญ งานวัด ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขสนุกสนานรู้สึกสดชื่นมีชีวิตชีวา และรื่นรมย์กับสิ่งรอบตัว ทั้งนี้ความเบิกบานอาจก่อให้เกิดการทำกิจกรรมกับเพื่อนหรือกลุ่มผู้สูงอายุในวัยเดียวกันหรืออาจเป็นความเบิกบานจากการได้ทำสิ่งที่ตนเองชอบงานในยามว่างเก็บเกี่ยวความสุขเล็กๆน้อยๆที่อยู่รอบตัว รวมทั้งการมีอารมณ์ขันและทำให้ผู้สูงอายุที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมมากขึ้น มาศวีร์ สังข์เรียง (2552) การวิจัยเรื่อง เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโพธิ์ทอง ตำบลมะลวน อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุระหว่างคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ทั้งในครอบครัวและนอกครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุ มีขวัญ มีความมั่นคง มีกำลังใจ และกล้าที่จะเผชิญวิกฤตต่างๆ เช่นการพลัดพราก การเจ็บป่วย การปรับตัวต่อความเสื่อมทางกาย การที่ผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือหลายกลุ่ม มักเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข และมีความพอใจในชีวิตมากกว่าผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์ไม่ดีกับผู้อื่น ผู้สูงอายุที่มีชีวิตทางสังคมในแง่ลบมักโดดเดี่ยวเศร้า ในรายที่รุนแรงอาจเป็นโรคจิต โรคประสาท และคิดฆ่าตัวตาย

สุมาลี สังข์ศรี (2543) ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยด้านสังคมและนันทนาการเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การทำกิจกรรมนันทนาการ และศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุและผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุเกี่ยวกับแนวทางการจัดบริการช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ด้านการเข้าสังคมและการทำกิจกรรมนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงในสาขาอาชีพต่าง ๆ อายุระหว่าง 55-70 ปี และอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งคัดเลือกมาภาคละ 2 จังหวัด รวม 8 จังหวัดทั่วประเทศเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบสังเกตชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ผู้สูงอายุร้อยละ 90

ยังร่วมกิจกรรมสังคมเป็นครั้งคราว เป็นกิจกรรมภายในชุมชน ได้แก่ งานบุญ งานประเพณี งานเทศกาล งานของเพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุร้อยละ 43 ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มใดเลย ในขณะที่ร้อยละ 23 เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และร้อยละ 11 เข้าร่วมกลุ่ม

ศาสนา ผู้สูงอายุเกือบทั้งหมดเห็นว่ามีคามจำเป็นที่ผู้สูงอายุจะต้องเข้าสังคมพบปะกับบุคคลอื่น ปัญหาที่พบคือ ผู้สูงอายุไม่มีเวลา ไม่มีเงินใช้จ่าย ไม่มีพาหนะ และมีปัญหาสุขภาพ โดยได้เสนอแนะให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือโดยการให้ผู้สูงอายุหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่จัดประชุมรวมกลุ่ม ผู้สูงอายุภายในชุมชนจัดให้มีสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งภายในชุมชนที่ผู้สูงอายุจะไปพักผ่อนหรือพบปะกันในยามว่าง จัดหางานอดิเรกให้ผู้สูงอายุร่วมกันทำ และมีการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการเข้าสังคม ด้านบุตรหลานหรือผู้ใกล้ชิด ผู้สูงอายุต้องการให้ครอบครัวช่วยคือ ช่วยพาไปร่วมกิจกรรมสังคมเป็นครั้งคราว ช่วยให้ผู้สูงอายุมีเวลารว่างจากภารกิจต่าง ๆ เพื่อจะไปร่วมกิจกรรมสังคมได้ และช่วยให้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะจัดในชุมชน ด้านหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้สูงอายุต้องการให้จัดสวัสดิการด้านสุขภาพ ให้สิ่งของและเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง จัดชมรมผู้สูงอายุ จัดให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุต้องการช่วยเหลือชุมชนและสังคม โดยมีส่วนช่วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อาจจะช่วยด้วยแรงกาย ช่วยให้คำแนะนำหรือช่วยบริจาค ด้านการทำกิจกรรมนันทนาการ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำกิจกรรมนันทนาการอยู่บ้างและเห็นความจำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนยามว่าง กิจกรรมนันทนาการที่ผู้สูงอายุชอบคือ การพบปะพูดคุยกับลูกหลาน ญาติ เพื่อน รองลงมาคือ ดูโทรทัศน์ ศึกษาปฏิบัติธรรม และปลูกต้นไม้ ปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมนันทนาการคือ ไม่มีเวลาสุขภาพไม่อำนวย ไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีทุนทรัพย์ ประเภความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการที่ผู้สูงอายุต้องการคือ ข้อควรระวังเกี่ยวกับสุขภาพในการทำกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องการให้บุตรหลานหรือคนในครอบครัวพาไปร่วมกิจกรรมนันทนาการบ้าง หาหนังสือที่เกี่ยวข้องมาให้บ้าง ต้องการให้ชุมชนจัดสถานที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุ ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างสม่ำเสมอในชุมชน ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ

สุวัฒน์ ช่างเหล็ก (2547) ศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ตำบลหนองบ่อ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาลักษณะทั่วไปและระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนของสถานีอนามัย จำนวน 376 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างง่าย) โดยการจับฉลากได้กลุ่มตัวอย่าง 150 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ จำนวนและร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 60-90 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีปัญหาสุขภาพ เช่น อาการปวดบวมตามข้อ ขาดตามมือและเท้า ฟันหลุดหลายซี่ อารมณ์หงุดหงิด นอนไม่หลับ ปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพ แต่มีรายได้จากบุตรหลาน ซึ่งเพียงพอต่อการใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัวของผู้สูงอายุเอง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาศัยอยู่ในบ้านซึ่งเป็นของตนเอง มีบทบาทเป็นหัวหน้าครอบครัว อยู่ร่วมกับสมาชิกในจำนวน 1-5 คน ประกอบด้วยคู่สมรสและบุตรหลาน มีหน้าที่ทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวเป็นอย่างดี ได้แก่ การปรนนิบัติ อำนวยความสะดวกเมื่อมีธุระนอกบ้าน ให้ความเคารพเชื่อฟัง ลูกหลานเยี่ยมเยียนตามเทศกาล ชื่อของกินของใช้ให้การชวน

พูดคุย ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในระดับปานกลาง ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาและการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในระดับน้อย

5.3 การพัฒนาอาชีพ

นภาพร หงษ์ษาและคณะ (2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ที่มีอายุสูงมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง จึงส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมต่ำกว่าผู้ที่มีอายุน้อย และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาน้อยจะมีการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาอาชีพมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง เพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาน้อยเป็นกลุ่มที่ไม่มีงานทำจึงมีเวลาว่างมากกว่า และต้องการมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ จึงทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพมากกว่ากลุ่มการศึกษาสูง นอกจากนั้นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่รายได้สูง เพราะรายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอและเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ จะช่วยทำให้พวกเขามีรายได้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้กลุ่มที่มีรายได้ต่ำ เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่จดทะเบียนรับเบี้ยยังชีพกับเทศบาลเมืองแสนสุข

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่จดทะเบียนรับเบี้ยยังชีพกับเทศบาลเมืองแสนสุข คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยใช้สูตร

$$n = \frac{NZ^2 \cdot p(1-p)}{Ne^2 + Z^2 p(1-p)}$$

โดยที่

N = จำนวนประชากร

n = จำนวนตัวอย่าง

Z = ค่ามาตรฐานภายใต้โค้งปกติซึ่งมีค่าสอดคล้องกับระดับนัยสำคัญที่

กำหนด

p = ค่าสัดส่วน

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้มากที่สุด

โดยได้กำหนดค่าต่าง ๆ ดังนี้

$$N = 4,082$$

$$Z = 1.96 \text{ (กำหนดนัยสำคัญที่ } .05)$$

p = .48 (สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีงานทำจากการศึกษาของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2554)

$$e = .05$$

$$\begin{aligned} \text{ได้ขนาดตัวอย่าง } (n) &= \frac{4082 \times (1.96)^2 \times 0.48(0.52)}{4082(.05)^2 + (1.96)^2 \times 0.48(0.52)} \\ &= 385 \text{ คน} \end{aligned}$$

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เลือกโดยการสุ่มอย่างง่ายเชิงระบบ (Systematic random sampling) จากทะเบียนผู้สูงอายุที่จดทะเบียนรับเบี้ยยังชีพกับเทศบาลเมืองแสนสุข ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรและอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา งานที่ทำในปัจจุบัน จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้จากงานที่ทำ ความต้องการพัฒนาความรู้หรือทักษะเพิ่มเติมในการทำงานปัจจุบัน ภูมิลำเนาเดิม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีงานทำหรือมีรายได้ และรายได้ทั้งหมดของครอบครัว ข้อคำถามมีทั้งคำถามแบบปิดและคำถามแบบเปิด

ส่วนที่ 2 ความสามารถในการทำงาน เป็นแบบสอบถามที่แปลมาจาก Work Ability Index: WAI ซึ่งพัฒนาโดยสถาบันอาชีวอนามัยแห่งประเทศฟินแลนด์ (Tuomi et al, 1998) โดยอรรถวรรณ แก้วบุญชู (2550) มีข้อคำถาม 7 ด้าน ได้แก่

1. การรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถในการทำงานที่ดีที่สุดในชีวิตการทำงานที่ผ่านมา มีมาตรวัดแบบสเกล 1-10
2. การรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในลักษณะงานหลัก แบ่งเป็นความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้กำลังร่างกาย และความสามารถที่ต้องใช้ความคิด มีจำนวนทั้งหมด 2 ข้อ มีมาตรวัดแบบสเกล ได้แก่ ดีมาก ค่อนข้างดี ปานกลาง ไม่ค่อยดี และไม่ดีเลย
3. จำนวนโรคที่ได้รับการวินิจฉัยของแพทย์ และตามการรับรู้ของตนเอง เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ระบุชื่อโรค
4. ผลกระทบต่อการทำงานในปัจจุบันจากการเจ็บป่วยหรือการบาดเจ็บต่าง ๆ มีข้อคำถาม 1 ข้อ ผู้ตอบสามารถเลือกตอบคำถามจาก 6 ตัวเลือก โดยเลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก
5. จำนวนวันในการหยุดงานทั้งวันเนื่องจากปัญหาสุขภาพหรือการเจ็บป่วย หรือการหยุดงานเพื่อไปรักษาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีข้อคำถาม 1 ข้อ ผู้ตอบสามารถเลือกตอบคำถามจาก 5 ตัวเลือก
6. การประเมินความสามารถในการทำงานจากภาวะสุขภาพในปัจจุบัน โดยคาดการณ์ไปถึงอีก 2 ปีข้างหน้า มีข้อคำถาม 1 ข้อ ผู้ตอบสามารถเลือกตอบคำถามจาก 3 ตัวเลือก
7. แหล่งสนับสนุนทางด้านจิตใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทั่วไป ทั้งระหว่างการทำงานและใช้เวลาว่าง มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีมาตรวัดแบบสเกล 1-5

ส่วนที่ 3 ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามงานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน ของอาชีวนุบาล รัตนอุบล และคณะ (2552) ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จาก

หน่วยงานต่าง ๆ และความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ข้อคำถามเป็นการถามแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบข้อละ 1 ตัวเลือก จาก 4 ตัวเลือก

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อประกอบการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามขึ้นตามกรอบข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้คำจำกัดความหรือนิยามปฏิบัติการตามตัวแปรที่กำหนดไว้เป็นหลักในการสร้างคำถามต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษาทั้งหมด เพื่อให้แบบสอบถามวัดได้ในสิ่งที่ต้องการจะวัด (Validity)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งคำจำกัดความหรือนิยามปฏิบัติการของตัวแปรเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือแบบสอบถาม เพื่อพิจารณาตรวจสอบว่านิยามและแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความชัดเจนและถูกต้องหรือไม่ รวมทั้งการพิจารณาสำนวนภาษาที่ใช้ในข้อความว่าสอดคล้องกับลักษณะที่ต้องการจะวัดหรือไม่ เพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity)

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try-out)

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบความเที่ยง (Reliability) ในภาคสนามกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรของการศึกษาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 40 คน แล้วนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นได้ 0.87

6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเที่ยงกับกลุ่มประชากรของการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงมาแก้ไขโดยการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือแบบสอบถาม อีกครั้ง จากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 เดือน โดยดำเนินการระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2556

วิธีการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

มีการตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง และสมบูรณ์ของข้อมูลทุกชนิดก่อนที่จะนำมาลงรหัส บันทึกข้อมูลเป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และมีการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมประมวลผลทางสถิติ (Statistic Package for Social Science; SPSS)

สรุปประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร ความสามารถในการทำงาน สภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ต่ำสุด การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่อปัญหาและความต้องการเรียนรู้ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) กรณีที่ตัวแปรอิสระจำแนกได้มากกว่า 2 ระดับ และเมื่อทราบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ Scheffé

การนำเสนอข้อมูล นำเสนอโดยใช้ตาราง แผนภูมิ และการพรรณนาข้อมูล

จริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา หมายเลขใบรับรอง 135/2556 โดยก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดของโครงการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง อธิบายถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง และได้รับการยินยอมเข้าร่วมเป็นตัวอย่างวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร (Informed consent)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการและปัญหาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ยังทำงาน จำนวน 385 คน หลังจากเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยนำเสนอโดยลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลข้อมูลทางประชากรและส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ความสามารถในการทำงาน

ส่วนที่ 3 ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่อปัญหาและความต้องการเรียนรู้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.22 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.78

อายุเฉลี่ย 64.87 ปี โดยอยู่ในกลุ่มอายุ 60 – 64 ปี ร้อยละ 58.30 รองลงมาคือ อายุ 65 – 69 ปี ร้อยละ 24.20

สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรส ร้อยละ 64.73 รองลงมาคือ หม้าย/หย่า/แยก ร้อยละ 26.82

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.68 รองลงมาคือ ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 13.99

งานในปัจจุบันที่ทำ ส่วนมากค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 51.60 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 25.07 ประมง ร้อยละ 10.50 และอาชีพอื่นๆ ได้แก่ เกษตรกรรม พนักงานหรือลูกจ้างเอกชน

การทำงานในแต่ละวัน ส่วนใหญ่ทำงานวันละ 4 – 8 ชั่วโมง ร้อยละ 65.09 รองลงมาทำงานน้อยกว่า 4 ชั่วโมง ร้อยละ 18.64 โดยส่วนใหญ่ทำงานเดือนละมากกว่า 20 วัน ร้อยละ 64.58 รองลงมา 10 – 20 วัน ร้อยละ 28.57

ใน 1 ปี ส่วนใหญ่ทำงานมากกว่า 6 เดือน ร้อยละ 98.20 รองลงมาคือน้อยกว่า 6 เดือน ร้อยละ 1.80

รายได้ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเดือนละ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 46.06 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 25.95

เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความรู้หรือทักษะในการทำงาน ใหญ่ไม่ต้องการพัฒนาความรู้หรือทักษะเพิ่มเติมในการทำงาน ร้อยละ 86.59 รองลงมาคือ ต้องการ ร้อยละ 13.41 โดยความรู้และทักษะที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน คณิตศาสตร์ การพัฒนาธุรกิจ การพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ ทักษะการทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

ภูมิสำเนาเดิม ส่วนใหญ่เกิดที่ตำบลนี้ ร้อยละ 80.17 รองลงมาเกิดในภาคตะวันออก ร้อยละ 9.92

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่มีสมาชิก 3 – 5 คน ร้อยละ 62.76 รองลงมาคือ 1 – 2 คน ร้อยละ 25.22

จำนวนผู้ทำงานมีรายได้ ในครัวเรือน ส่วนใหญ่มีมากกว่า 3 คน ร้อยละ 45.40 รองลงมาคือ 2 คน ร้อยละ 39.76

รายได้ของทั้งครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 31.82 รองลงมา คือ มากกว่า 40,000 บาท ร้อยละ 20.00 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทางประชากรและข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	149	38.78
หญิง	236	61.22
อายุ		
60 - 64 ปี	224	58.30
65 - 69 ปี	93	24.20
70 - 74 ปี	48	12.54
ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป	19	4.96
Min= 60 Max= 84 Mean= 64.87 S.D.= 5.154		
สถานภาพสมรส		
โสด	33	8.45
สมรส	249	64.73
หม้าย/หย่า/แยก	103	26.82
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	54	13.99
ประถมศึกษา	295	76.68
มัธยมศึกษา	21	5.54
อนุปริญญา	5	1.17
ปริญญาตรี	10	2.62
งานในปัจจุบัน		
เกษตรกรรม	12	3.21
ประมง	40	10.50
รับจ้างทั่วไป	97	25.07
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	199	51.60

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผู้ทำงาน มีรายได้ในครัวเรือน		
1 คน	57	14.84
2 คน	153	39.76
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	175	45.40
รายได้ของทั้งครอบครัว		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	18	4.55
5,001 – 10,000 บาท	47	12.12
10,001 – 20,000 บาท	123	31.82
20,001 – 30,000 บาท	72	18.79
30,001 – 40,000 บาท	49	12.72
มากกว่า 40,000 บาท	77	20.00
Min=2000 Max=200000 Mean=29796.97 S.D.=23694.531		

ส่วนที่ 2 ความสามารถในการทำงาน

พลังความสามารถในการทำงานในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากอยู่ในระดับ 6 ร้อยละ 23.91 รองลงมา คือ ระดับ 5 ร้อยละ 22.45

พลังความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้แรงกายในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.27 รองลงมาคือ ค่อนข้างดี ร้อยละ 32.36

พลังความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้ความคิดในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.15 รองลงมา คือ ค่อนข้างดี ร้อยละ 29.45

จำนวนโรคที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่มีโรค ร้อยละ 60.35 รองลงมา คือ มีโรคประจำตัว 1 โรค ร้อยละ 23.32

ความสามารถในการทำงานในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่สามารถทำงานได้ตามปกติ แต่มีอาการผิดปกติของร่างกายหรือการเจ็บป่วยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 55.98 รองลงมา คือ สามารถทำงานได้ตามปกติ เนื่องจากไม่มีอาการผิดปกติของร่างกายหรือเจ็บป่วยใด ๆ ร้อยละ 28.57

ในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หยุดงานเนื่องจากปัญหาสุขภาพ/การเจ็บป่วย 1 – 9 วัน ร้อยละ 52.77 รองลงมาคือ ไม่เคยหยุดเลย ร้อยละ 24.20

ในอีก 2 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้เหมือนเดิม ได้หรือไม่ ร้อยละ 40.82 รองลงมาคือ สามารถทำงานได้ดีเหมือนเดิมแน่นอน ร้อยละ 37.61

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกมีความสุขกับงานและการดำเนินชีวิต ค่อนข้างมาก ร้อยละ 46.94 รองลงมา คือ รู้สึกมีความสุขกับงานเป็นบางครั้ง ร้อยละ 29.45

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นและตื่นตันทักกับงานและการดำเนินชีวิตค่อนข้าง
บ่อย ร้อยละ 41.11 รองลงมา คือ เป็นบางครั้ง 31.20

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกว่าการนัดยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยความหวัง ค่อนข้างบ่อย ร้อยละ
40.82 รองลงมา คือ เป็นบางครั้ง ร้อยละ 26.53

ความสามารถในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัดความสามารถใน
การทำงาน (Work Ability Index: WAI) พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.65
รองลงมาคือ ดี ร้อยละ 34.40 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของความสามารถในการทำงาน จำแนกตามตัวชี้วัดรายด้าน

ความสามารถในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
พลังความสามารถในการทำงานในปัจจุบัน		
3	15	3.79
4	18	4.66
5	86	22.45
6	92	23.91
7	83	21.57
8	57	14.87
9	19	4.96
10	15	3.79
พลังความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้ร่างกายในปัจจุบัน		
ไม่ดีเลย	2	0.59
ไม่ค่อยดี	62	16.03
ปานกลาง	163	42.27
ค่อนข้างดี	125	32.36
ดีมาก	34	8.75
พลังความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้ความคิดในปัจจุบัน		
ไม่ดีเลย	8	2.04
ไม่ค่อยดี	49	12.82
ปานกลาง	193	50.15
ค่อนข้างดี	113	29.45
ดีมาก	21	5.54
จำนวนโรคที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์		
ไม่มีโรค	232	60.35
1 โรค	90	23.32
2 โรค	52	13.41

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ความสามารถในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
3 โรค	8	2.04
4 โรค	3	0.87
ความสามารถในการทำงานในปัจจุบัน		
สามารถทำงานได้ตามปกติ เนื่องจากไม่มีอาการผิดปกติของร่างกายหรือเจ็บป่วยใด ๆ	110	28.57
สามารถทำงานได้ตามปกติ แต่มีอาการผิดปกติของร่างกายหรือการเจ็บป่วยเป็นบางครั้ง	216	55.98
สามารถทำงานได้ลดลงหรือต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานเป็นบางครั้ง เนื่องจากปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วย	42	10.79
สามารถทำงานได้ลดลงหรือต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานบ่อย ๆ เนื่องจากปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วย	11	2.92
สามารถทำงานได้เป็นบางเวลา (ไม่สามารถรับงานประจำได้) เนื่องจากปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วย	6	1.46
ไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป เนื่องจากปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยในรอบ 1 ปี หยุดงานเนื่องจากปัญหาสุขภาพ/การเจ็บป่วย	1	0.28
ไม่เคยหยุดเลย	93	24.20
1 - 9 วัน	203	52.77
10 - 24 วัน	73	18.95
25 - 99 วัน	13	3.50
100 - 365 วัน	2	0.58
ในอีก 2 ปี สามารถทำงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน		
ทำได้เหมือนเดิมแน่นอน	145	37.61
ไม่ค่อยแน่ใจว่าจะทำได้เหมือนเดิม หรือไม่	157	40.82
ทำไม่ได้เหมือนเดิมแน่นอน	83	21.57
รู้สึกมีความสุขกับงานและการดำเนินชีวิต		
ไม่เคยเลย	3	0.87
นาน ๆ ครั้ง	25	6.41
เป็นบางครั้ง	113	29.45
ค่อนข้างมาก	181	46.94
มาก	63	16.33
มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวกับงานและการดำเนินชีวิต		
ไม่เคยเลย	10	2.62
นาน ๆ ครั้ง	29	7.58

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ความสามารถในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
เป็นบางครั้ง	120	31.20
ค่อนข้างบ่อย	158	41.11
เป็นประจำสม่ำเสมอ	67	17.49
รู้สึกว่อนาคตยังเต็มเปี่ยมไปด้วยความหวัง		
ไม่เคยเลย	12	3.21
นาน ๆ ครั้ง	43	11.08
เป็นบางครั้ง	102	26.53
ค่อนข้างบ่อย	157	40.82
ตลอดเวลา	71	18.37
ความสามารถในการทำงาน (7 – 49 คะแนน)		
ไม่ดี (7 – 27 คะแนน)	38	9.91
ปานกลาง (28 – 36 คะแนน)	180	46.65
ดี (37 – 43 คะแนน)	132	34.40
ดีเลิศ (44 – 49 คะแนน)	35	9.04
Min=18 Max=49 Mean=35.39 S.D.=5.986		

ส่วนที่ 3 ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้

การพิจารณาระดับความต้องการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ ร้อยละ 55.69 รองลงมาคือ ต้องการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ ร้อยละ 30.32

การพิจารณาระดับปัญหาการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่รู้วิธีการเรียนรู้ ร้อยละ 48.10 รองลงมา คือ รู้จักวิธีการเรียนรู้บ้าง ร้อยละ 38.20

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 54.81 รองลงมาคือ ต้องการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างน้อยหนึ่งแหล่ง ร้อยละ 30.61

การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ร้อยละ 56.56 รองลงมาคือ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างจำกัด ร้อยละ 25.07

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ร้อยละ 51.60 รองลงมาคือ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้บ้าง ร้อยละ 30.61

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ
การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ		
ไม่ต้องการใช้แหล่งเรียนรู้	211	54.81
ต้องการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างน้อยหนึ่งแหล่ง	118	30.61
สามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย	45	11.66
มีหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้หลากหลาย	11	2.92
การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ		
ไม่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้	218	56.56
เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างจำกัด	97	25.07
เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้บ้าง	59	15.45
มีหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้หลากหลาย	11	2.92
การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง		
ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง	199	51.60
ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้บ้าง	118	30.61
ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์	58	15.16
ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต่อเนื่อง	10	2.62
การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง		
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง	192	49.85
เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ไม่เกิดประโยชน์	101	26.24
เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์บ้าง	81	20.99
เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ประโยชน์มากแต่ยังไม่ต่อเนื่อง	11	2.92
การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง		
ไม่ต้องการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	202	52.48
ต้องการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	129	33.53
ต้องการฝึกนิสัยการเรียนรู้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง	39	10.20
ต้องการใช้นิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง	15	3.79
การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง		
ขาดนิสัยการเรียนรู้	150	39.07
ไม่ได้รับการฝึกนิสัยการเรียนรู้	123	32.07
มีนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องยังไม่ดีพอ	92	23.90
มีนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ดี	19	4.96

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ
การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ		
ไม่ต้องการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้	151	39.18
ต้องการให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ สอบถาม/สำรวจความต้องการ	129	33.62
ต้องการให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้	83	21.64
ต้องการให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ชัดเจน	21	5.56
การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ		
หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้	180	46.79
หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเคยสอบถาม/สำรวจเพื่อจะส่งเสริมการเรียนรู้	138	35.96
หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบมีการจัดส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้	52	13.45
หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเรียนรู้ได้ประโยชน์บ้าง	15	3.80
การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้		
ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้	226	58.77
ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนทักษะในการเรียนรู้	107	27.78
ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	41	10.53
ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่าง	11	2.92
จริงจัง		
การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้		
ไม่เคยได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้	197	51.17
เคยได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้บ้าง	129	33.63
เคยได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ แต่ยังไม่ได้นำไปใช้	41	10.53
เคยได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ และได้นำไปใช้ประโยชน์บ้าง	18	4.67

1. ปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	1.45	4	0.36	0.57	0.683
	ภายในกลุ่ม	213.79	338	0.63		
	รวม	215.24	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	4.64	4	1.16	1.95	0.102
	ภายในกลุ่ม	201.43	338	0.60		
	รวม	206.08	342			

ตารางที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.06	2	0.03	0.05	0.954
	ภายในกลุ่ม	215.18	340	0.63		
	รวม	215.24	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.85	2	0.42	0.70	0.457
	ภายในกลุ่ม	205.23	340	0.60		
	รวม	206.08	342			

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	5.46	4	1.36	2.20	0.069
	ภายในกลุ่ม	209.79	338	0.62		
	รวม	215.24	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	9.89	4	2.47	4.26	0.002
	ภายในกลุ่ม	196.18	338	0.58		
	รวม	206.08	342			

ตารางที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าปัญหาด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.002$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการพัฒนา
วิธีการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ ความต้องการ	ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน หนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี
ความต้องการ	ไม่ได้เรียนหนังสือ		.08	-.64	-.38	-.04
	ประถมศึกษา			-.72*	-.46	-.12
	มัธยมศึกษา				.26	.60
	อนุปริญญา					.33
	ปริญญาตรี					

* $p<.05$

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในระดับมัศึกษามีความต้องการสูงกว่าระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.45	5	0.09	0.14	0.982
	ภายในกลุ่ม	214.79	337	0.64		
	รวม	215.24	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.69	5	0.34	0.56	0.732
	ภายในกลุ่ม	204.38	337	0.61		
	รวม	206.08	342			

ตารางที่ 4.8 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2.43	3	0.81	1.29	0.278
	ภายในกลุ่ม	212.81	339	0.63		
	รวม	215.24	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.28	3	0.76	1.26	0.286
	ภายในกลุ่ม	203.79	339	0.60		
	รวม	206.08	342			

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2	0.08	0.13	0.877
	ภายในกลุ่ม	208.12	334	0.62		
	รวม	208.28	336			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.28	2	0.64	1.08	0.341
	ภายในกลุ่ม	197.64	334	0.59		
	รวม	198.92	336			

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.79	5	0.96	1.67	0.141
	ภายในกลุ่ม	185.52	324	0.57		
	รวม	190.31	329			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	7.04	5	1.41	2.41	0.037
	ภายในกลุ่ม	189.53	324	0.58		
	รวม	196.57	329			

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้ไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.037$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2. ปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2.12	4	0.53	0.74	0.566
	ภายในกลุ่ม	242.20	338	0.72		
	รวม	244.31	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	3.98	4	0.99	1.55	0.186
	ภายในกลุ่ม	216.25	338	0.64		
	รวม	220.23	342			

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.18	2	0.09	0.12	0.885
	ภายในกลุ่ม	244.14	340	0.72		
	รวม	244.31	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.45	2	0.73	1.13	0.324
	ภายในกลุ่ม	218.78	340	0.64		
	รวม	220.23	342			

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.66	4	1.17	1.64	0.163
	ภายในกลุ่ม	239.65	338	0.71		
	รวม	244.31	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	5.37	4	1.34	2.11	0.079
	ภายในกลุ่ม	214.86	338	0.64		
	รวม	220.23	342			

ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.21	5	0.84	1.18	0.317
	ภายในกลุ่ม	240.10	337	0.71		
	รวม	244.31	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.42	5	0.48	0.75	0.587
	ภายในกลุ่ม	217.81	337	0.65		
	รวม	220.23	342			

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2.49	3	0.83	1.16	0.324
	ภายในกลุ่ม	241.83	339	0.71		
	รวม	244.31	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.23	3	0.41	0.64	0.592
	ภายในกลุ่ม	219.00	339	0.65		
	รวม	220.23	342			

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มรายได้ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามจำนวนผู้ที่มีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.39	2	0.20	0.27	0.763
	ภายในกลุ่ม	241.99	334	0.72		
	รวม	242.38	336			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.96	2	0.48	0.74	0.479
	ภายในกลุ่ม	217.67	334	0.65		
	รวม	218.64	336			

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามจำนวนผู้ที่มีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละจำนวนผู้ที่มีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้
แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	5.21	5	1.04	1.45	0.206
	ภายในกลุ่ม	233.09	324	0.72		
	รวม	238.31	329			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	6.57	5	1.31	2.03	0.074
	ภายในกลุ่ม	209.24	324	0.65		
	รวม	215.81	329			

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้
แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.33	3	1.11	1.56	0.199
	ภายในกลุ่ม	240.99	339	0.71		
	รวม	244.31	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.44	3	0.15	0.22	0.879
	ภายในกลุ่ม	219.80	339	0.65		
	รวม	220.23	342			

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	7.05	4	1.76	2.31	0.057
	ภายในกลุ่ม	257.75	338	0.76		
	รวม	264.80	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	6.72	4	1.68	2.52	0.041
	ภายในกลุ่ม	224.90	338	0.67		
	รวม	231.62	342			

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.041$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ ความต้องการ	กลุ่มอายุ	60-64 ปี	65-69 ปี	70-74 ปี	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป
ความต้องการ	60-64 ปี		.28*	.32*	.22
	65-69 ปี			.04	-.06
	70-74 ปี				.10
	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป				

* $p<.05$

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีความต้องการสูงกว่า ในกลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	1.55	2	0.77	1.00	0.369
	ภายในกลุ่ม	263.26	340	0.77		
	รวม	264.80	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.08	2	0.54	0.80	0.451
	ภายในกลุ่ม	230.54	340	0.68		
	รวม	231.62	342			

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.12	4	1.03	1.33	0.257
	ภายในกลุ่ม	260.69	338	0.77		
	รวม	264.80	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	5.32	4	1.33	1.99	0.096
	ภายในกลุ่ม	226.30	338	0.67		
	รวม	231.62	342			

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.84	5	0.77	0.99	0.423
	ภายในกลุ่ม	260.97	337	0.77		
	รวม	264.80	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.75	5	0.55	0.81	0.543
	ภายในกลุ่ม	228.87	337	0.68		
	รวม	231.62	342			

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.60	3	1.20	1.56	0.199
	ภายในกลุ่ม	261.20	339	0.77		
	รวม	264.80	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.33	3	0.78	1.15	0.329
	ภายในกลุ่ม	229.29	339	0.68		
	รวม	231.62	342			

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มรายได้ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.86	2	0.43	0.55	0.575
	ภายในกลุ่ม	259.45	334	0.78		
	รวม	260.31	336			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.92	2	0.46	0.67	0.511
	ภายในกลุ่ม	228.21	334	0.68		
	รวม	229.13	336			

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	5.88	5	1.18	1.55	0.174
	ภายในกลุ่ม	245.53	324	0.76		
	รวม	251.41	329			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	3.92	5	0.78	1.15	0.334
	ภายในกลุ่ม	220.98	324	0.68		
	รวม	224.90	329			

ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.16	3	0.05	0.07	0.976
	ภายในกลุ่ม	264.64	339	0.78		
	รวม	264.80	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	3.67	3	1.22	1.82	0.143
	ภายในกลุ่ม	227.95	339	0.67		
	รวม	231.62	342			

ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	11.44	4	2.86	3.56	0.007
	ภายในกลุ่ม	271.61	338	0.80		
	รวม	283.06	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	6.30	4	1.57	2.43	0.048
	ภายในกลุ่ม	219.42	338	0.65		
	รวม	225.71	342			

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.007$) และความต้องการด้านการฝึกนิสัย

การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.048$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนัสนักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ ความต้องการ	กลุ่มอายุ	60-64 ปี	65-69 ปี	70-74 ปี	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป
ปัญหา	60-64 ปี		.24*	.23	-.30
	65-69 ปี			-.01	-.54*
	70-74 ปี				-.53*
	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป				
ความต้องการ	60-64 ปี		.19	.27	.26
	65-69 ปี			.08	.07
	70-74 ปี				-.01
	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป				

* $p<.05$

ตารางที่ 4.32 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนัสนักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาด้านการฝึกนัสนักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีปัญหาสูงกว่า กลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการฝึกนัสนักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนัสนักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	P
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.24	2	2.12	2.59	0.077
	ภายในกลุ่ม	278.81	340	0.82		
	รวม	283.06	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.62	2	0.31	0.47	0.626
	ภายในกลุ่ม	225.09	340	0.66		
	รวม	225.71	342			

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.86	4	0.97	1.17	0.324
	ภายในกลุ่ม	279.19	338	0.83		
	รวม	283.06	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.85	4	0.71	1.08	0.367
	ภายในกลุ่ม	222.87	338	0.66		
	รวม	225.71	342			

ตารางที่ 4.34 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	6.11	5	1.22	1.49	0.193
	ภายในกลุ่ม	276.94	337	0.82		
	รวม	283.06	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.53	5	0.31	0.46	0.806
	ภายในกลุ่ม	224.19	337	0.67		
	รวม	225.71	342			

ตารางที่ 4.35 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัย การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.18	3	1.39	1.69	0.168
	ภายในกลุ่ม	278.88	339	0.82		
	รวม	283.06	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	9.15	3	3.05	4.78	0.003
	ภายในกลุ่ม	216.56	339	0.64		
	รวม	225.71	342			

ตารางที่ 4.36 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.003$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้าน
การฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ ความต้องการ	รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ความต้องการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.25	-.42*	.08
	5,001-10,000 บาท			-.17	.33
	10,001-20,000 บาท				.50*
	มากกว่า 20,000 บาท				

* $p<.05$

ตารางที่ 4.37 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามรายได้ พบว่า ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทและกลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสสัยการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	1.27	2	0.63	0.76	0.468
	ภายในกลุ่ม	277.77	334	0.83		
	รวม	279.04	336			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	4.40	2	2.20	3.35	0.036
	ภายในกลุ่ม	219.36	334	0.66		
	รวม	223.76	336			

ตารางที่ 4.38 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ปัญหาด้านการฝึกนิสสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการฝึกนิสสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.036$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้าน
การฝึกนิสสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ ความต้องการ	จำนวนผู้ที่ทำงานมี รายได้ในครัวเรือน	1 คน	2 คน	ตั้งแต่ 3 คน ขึ้นไป
ความต้องการ	1 คน		.22	.34*
	2 คน			.12
	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป			

* $p<.05$

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการฝึกนิสสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ความต้องการด้านการฝึกนิสสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน 1 คน มีความต้องการสูงกว่า กลุ่มผู้ที่ทำงานตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปในแต่ละครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.40 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้
อย่างต่อเนือง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	9.08	5	1.82	2.22	0.052
	ภายในกลุ่ม	265.41	324	0.82		
	รวม	274.49	329			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	9.61	5	1.92	2.95	0.013
	ภายในกลุ่ม	211.38	324	0.65		
	รวม	221.00	329			

ตารางที่ 4.40 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนือง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้
อย่างต่อเนืองในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการ
เรียนรู้อย่างต่อเนือง ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
($p=0.013$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้าน
การฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนือง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ ความต้องการ	รายได้ของทั้ง ครอบครัว	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	30,001- 40,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท
ความต้องการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.48	-.30	-.15	-.25	.06
	5,001- 10,000 บาท			.18	.34	.24	.54*
	10,001- 20,000 บาท				.16	.06	.36*
	20,001- 30,000 บาท					-.10	.20
	30,001- 40,000 บาท						.31
	มากกว่า 40,000 บาท						

* $p<.05$

ตารางที่ 4.41 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.42 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	1.35	3	0.45	0.54	0.653
	ภายในกลุ่ม	281.70	339	0.83		
	รวม	283.06	342			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	3.43	3	1.14	1.74	0.158
	ภายในกลุ่ม	222.29	339	0.66		
	รวม	225.71	342			

ตารางที่ 4.42 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

5. ด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ

ตารางที่ 4.43 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2.23	4	0.56	0.81	0.520
	ภายในกลุ่ม	233.13	337	0.69		
	รวม	235.36	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	22.61	4	5.65	7.33	<0.001
	ภายในกลุ่ม	259.97	337	0.77		
	รวม	282.58	341			

ตารางที่ 4.43 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ ความต้องการ	กลุ่มอายุ	60-64 ปี	65-69 ปี	70-74 ปี	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป
ความต้องการ	60-64 ปี		.11	.35	.20
	65-69 ปี			.24	.09
	70-74 ปี				-.15
	ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป				

* $p < .05$

ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 60 ปี มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มอายุ 60-64 ปี, 65-69 ปี, 70-74 ปี และตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.45 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.35	2	0.18	0.26	0.775
	ภายในกลุ่ม	235.00	339	0.69		
	รวม	235.36	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.81	2	0.40	0.49	0.616
	ภายในกลุ่ม	281.78	339	0.83		
	รวม	282.58	341			

ตารางที่ 4.45 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.46 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2.38	4	0.60	0.86	0.488
	ภายในกลุ่ม	232.98	337	0.69		
	รวม	235.36	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.00	4	0.25	0.30	0.879
	ภายในกลุ่ม	281.59	337	0.84		
	รวม	282.58	341			

ตารางที่ 4.46 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.47 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	5.05	5	1.01	1.47	0.198
	ภายในกลุ่ม	230.31	336	0.69		
	รวม	235.36	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	4.79	5	0.96	1.16	0.329
	ภายในกลุ่ม	277.80	336	0.83		
	รวม	282.58	341			

ตารางที่ 4.47 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและความ

ต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.48 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	8.25	3	2.75	4.09	0.007
	ภายในกลุ่ม	227.10	338	0.67		
	รวม	235.36	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	5.29	3	1.76	2.15	0.094
	ภายในกลุ่ม	277.29	338	0.82		
	รวม	282.58	341			

ตารางที่ 4.48 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.007$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' แต่ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ ความต้องการ	รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ปัญหา	ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.36*	-.34	-.14
	5,001-10,000 บาท			.02	.22
	10,001-20,000 บาท				.20
	มากกว่า 20,000 บาท				

* $p<.05$

ตารางที่ 4.49 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาด้านการ

ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.50 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.64	2	1.82	2.63	0.074
	ภายในกลุ่ม	230.35	333	0.69		
	รวม	233.99	335			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.70	2	1.35	1.63	0.197
	ภายในกลุ่ม	274.73	333	0.83		
	รวม	277.43	335			

ตารางที่ 4.50 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.51 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	13.60	5	2.72	4.07	0.001
	ภายในกลุ่ม	215.91	323	0.67		
	รวม	229.51	328			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	9.28	5	1.86	2.28	0.047
	ภายในกลุ่ม	263.25	323	0.82		
	รวม	272.53	328			

ตารางที่ 4.51 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$) และความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริม

สนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.013$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' ดังตารางที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ ความต้องการ	รายได้ของทั้ง ครอบครัว	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	30,001- 40,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท
ปัญหา	ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.68*	-.51*	-.31	-.33	-.08
	5,001- 10,000 บาท			.16	.37*	.34	.59*
	10,001- 20,000 บาท				.20	.18	.43*
	20,001- 30,000 บาท					-.02	.22
	30,001- 40,000 บาท						-.25
	มากกว่า 40,000 บาท						
ความต้องการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.49	-.30	-.02	-.27	-.02
	5,001- 10,000 บาท			.19	.47*	.23	.47*
	10,001- 20,000 บาท				.28	.04	.28*
	20,001- 30,000 บาท					-.24	.00
	30,001- 40,000 บาท						.24
	มากกว่า 40,000 บาท						

* $p<.05$

ตารางที่ 4.52 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่ม

รายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท, กลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.53 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	5.88	3	1.96	2.89	0.036
	ภายในกลุ่ม	229.48	338	0.68		
	รวม	235.36	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.16	3	0.05	0.06	0.979
	ภายในกลุ่ม	282.43	338	0.84		
	รวม	282.58	341			

ตารางที่ 4.53 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละความสามารถในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.036$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' แต่ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกันดังตารางที่ 4.54

ตารางที่ 4.54 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ปัญหา/ ความต้องการ	ความสามารถในการ ทำงาน	ไม่ดี	ปานกลาง	ดี	ดีเลิศ
ปัญหา	ไม่ดี		-04	.20	.31
	ปานกลาง			.24*	.35*
	ดี				.10
	ดีเลิศ				

*p<.05

ตารางที่ 4.54 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มที่มีความสามารถในการทำงานระดับปานกลาง มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มที่มีความสามารถในการทำงานในระดับดีและดีเลิศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้

ตารางที่ 4.55 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความ แปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.00	4	0.75	1.06	0.376
	ภายในกลุ่ม	238.52	337	0.71		
	รวม	241.52	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.98	4	0.75	1.18	0.318
	ภายในกลุ่ม	212.54	337	0.63		
	รวม	215.52	341			

ตารางที่ 4.55 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.56 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	0.33	0.722
	ภายในกลุ่ม	241.06	339	0.71		
	รวม	241.52	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	0.35	2	0.17	0.27	0.761
	ภายในกลุ่ม	215.18	339	0.63		
	รวม	215.52	341			

ตารางที่ 4.56 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละสถานภาพสมรสไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.57 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	7.56	4	1.89	2.72	0.030
	ภายในกลุ่ม	233.97	337	0.69		
	รวม	241.52	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	4.32	4	1.08	1.72	0.145
	ภายในกลุ่ม	211.21	337	0.63		
	รวม	215.52	341			

ตารางที่ 4.57 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.030$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' แต่ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.58

ตารางที่ 4.58 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหา/ ความต้องการ	ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน หนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญา ตรี
ปัญหา	ไม่ได้เรียนหนังสือ		.19	-.40	-.19	.03
	ประถมศึกษา			-.59	-.38*	-.16
	มัธยมศึกษา				.21	.43
	อนุปริญญา					.22
	ปริญญาตรี					

* $p < .05$

ตารางที่ 4.58 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในระดับอนุปริญญามีปัญหาสูงกว่าระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.59 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความ แปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	8.33	5	1.67	2.40	0.037
	ภายในกลุ่ม	233.20	336	0.69		
	รวม	241.52	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	5.23	5	1.05	1.67	0.141
	ภายในกลุ่ม	210.29	336	0.63		
	รวม	215.52	341			

ตารางที่ 4.59 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.037$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' แต่ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.60

ตารางที่ 4.60 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกงานในปัจจุบัน

ปัญหา/ความต้องการ	งานในปัจจุบัน	เกษตรกรรม	ประมง	รับจ้างทั่วไป	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	อื่น ๆ
ปัญหา	เกษตรกรรม		- .40	-.28	-.05	-.45	.11
	ประมง			.12	.35*	-.06	.51*
	รับจ้างทั่วไป				.23*	-.17	.39*
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว					-.41	.16
	พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน						.57
	อื่น ๆ						

*p<.05

ตารางที่ 4.60 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามงานในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในอาชีพประมงและรับจ้างทั่วไป มีปัญหาสูงกว่าอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.61 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.60	3	1.53	2.19	0.089
	ภายในกลุ่ม	236.92	338	0.70		
	รวม	241.52	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	3.17	3	1.06	1.68	0.170
	ภายในกลุ่ม	212.35	338	0.63		
	รวม	215.52	341			

ตารางที่ 4.61 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.62 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.28	2	1.64	2.32	0.100
	ภายในกลุ่ม	236.14	333	0.71		
	รวม	239.43	335			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	2.28	2	1.14	1.79	0.168
	ภายในกลุ่ม	211.39	333	0.63		
	รวม	213.67	335			

ตารางที่ 4.62 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.63 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	5.31	5	1.06	1.52	0.183
	ภายในกลุ่ม	225.90	323	0.70		
	รวม	231.21	328			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	7.72	5	1.54	2.54	0.029
	ภายในกลุ่ม	196.40	323	0.61		
	รวม	204.12	328			

ตารางที่ 4.63 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.029$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe ดังตารางที่ 4.64

ตารางที่ 4.64 การเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ปัญหา/ ความต้องการ	รายได้ของทั้ง ครอบครัว	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	30,001- 40,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท
ความต้องการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.45	-.20	-.05	-.38	-.02
	5,001- 10,000 บาท			.25	.40*	.27	.43*
	10,001- 20,000 บาท				.15	-.18	.18
	20,001- 30,000 บาท					-.33	.03*
	30,001- 40,000 บาท						.36*
	มากกว่า 40,000 บาท						

*p<.05

ตารางที่ 4.64 แสดงการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท, กลุ่มรายได้ 20,001-30,000 มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มมีรายได้มากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 30,001-40,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.65 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ปัญหา/ความต้องการ	แหล่งของความ แปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	0.95	3	0.32	0.44	0.722
	ภายในกลุ่ม	240.58	338	0.71		
	รวม	241.52	341			
ความต้องการ	ระหว่างกลุ่ม	1.03	3	0.34	0.54	0.653
	ภายในกลุ่ม	214.49	338	0.63		
	รวม	215.52	341			

ตารางที่ 4.65 แสดงการเปรียบเทียบความแปรปรวนปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จำแนกตามความสามารถในการทำงาน พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่จดทะเบียนรับเบี้ยยังชีพกับเทศบาลเมืองแสนสุขที่ยังประกอบอาชีพอยู่ จำนวนทั้งหมด 385 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามข้อมูลทั่วไปด้านประชากรและอาชีพของผู้สูงอายุ ความสามารถในการทำงาน ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ มีการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นได้ 0.87 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาตรวจสอบความครบถ้วนแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ต่ำสุด และใช้สถิติอ้างอิงในรูปของการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความแปรปรวน (ANOVA) กรณีที่ตัวแปรอิสระจำแนกได้มากกว่า 2 ระดับ และเมื่อทราบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ Scheffé ได้ผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีอายุระหว่าง 60 – 84 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรสและมีระดับการศึกษา ในระดับประถมศึกษา งานในปัจจุบันที่ทำ ส่วนมากค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และรองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป การทำในงานในแต่ละวัน ส่วนใหญ่ทำงานวันละ 4 – 8 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่ทำงานเดือนละมากกว่า 20 วัน รายได้ ต่อคนส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเดือนละ 5,001 – 10,000 บาท และรายได้ของทั้งครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท

เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้หรือทักษะในการทำงาน ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ (56.57%) และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (49.85%) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการพัฒนาความรู้หรือทักษะในการทำงาน ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานในด้าน ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน คณิตศาสตร์ การพัฒนาธุรกิจ การพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ ทักษะการทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ความสามารถในการทำงาน

พลังความสามารถในการทำงานในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากอยู่ในระดับ 6 ร้อยละ 23.91 พลังความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้ร่างกายในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.27 พลังความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้ความคิดในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.15

ความสามารถในการทำงานในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่สามารถทำงานได้ตามปกติ แต่มีอาการผิดปกติของร่างกายหรือการเจ็บป่วยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 55.98

ในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หยุดงานเนื่องจากปัญหาสุขภาพ/การเจ็บป่วย 1 – 9 วัน ร้อยละ 52.77 ในอีก 2 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยแน่ใจว่าจะสามารถทำงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้เหมือนเดิม ได้หรือไม่ ร้อยละ 40.82 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกมีความสุขกับงานและการดำเนินชีวิต ค่อนข้างมาก ร้อยละ 46.94 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวกับงาน และการดำเนินชีวิตค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 41.11 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกว่าการอดทนยังเต็มเปี่ยมไปด้วยความหวัง ค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 40.82

ความสามารถในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงาน (Work Ability Index: WAI) พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46

ส่วนที่ 3 ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้

การพิจารณาระดับความต้องการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ ร้อยละ 55.69 รองลงมาคือ ต้องการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ ร้อยละ 30.32

การพิจารณาระดับปัญหาการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่รู้วิธีการเรียนรู้ ร้อยละ 48.10

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 54.81 รองลงมาคือ ต้องการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างน้อยหนึ่งแหล่ง ร้อยละ 30.61

การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ร้อยละ 56.56 รองลงมาคือ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างจำกัด ร้อยละ 25.07

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ร้อยละ 51.60 รองลงมาคือ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้บ้าง ร้อยละ 30.61

การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ร้อยละ 49.85

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 52.48

การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดนิสัยการเรียนรู้ ร้อยละ 39.07

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ ร้อยละ 39.18

การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ ร้อยละ 46.79

การพิจารณาระดับความต้องการเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ร้อยละ 58.77

การพิจารณาระดับปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ร้อยละ 51.17

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่อปัญหาและความต้องการเรียนรู้

1. การเปรียบเทียบความแปรปรวนของปัญหา/ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้

จำแนกตามกลุ่มอายุ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.002$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe พบว่าความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษามีความต้องการสูงกว่าระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้ไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.037$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว พบว่า ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาทมีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท และ 30,001-40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 30,001-40,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าพบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2. ปัญหา/ความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

จำแนกตามกลุ่มอายุ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มรายได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านความสามารถในการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา/ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง

จำแนกตามกลุ่มอายุ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.041$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe พบว่าความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีความต้องการสูงกว่า ในกลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มรายได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหา/ความต้องการด้านการฝึกนิตยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จำแนกตามกลุ่มอายุ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.007$) และความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.048$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีปัญหาสูงกว่า กลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละรายได้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.003$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทและกลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.036$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่า ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน 1 คน มีความต้องการสูงกว่า กลุ่มผู้ที่ทำงานตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปในแต่ละครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.013$) เมื่อพบความแตกต่างจึง

เปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

5. ด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ

จำแนกตามกลุ่มอายุ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละสถานภาพไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.007$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละจำนวนผู้ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$) และความต้องการด้านการ

ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.013$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท, กลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละความสามารถในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.036$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่า แต่ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มที่มีความสามารถในการทำงานระดับปานกลาง มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มที่มีความสามารถในการทำงานในระดับดีและดีเลิศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ปัญหา/ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้

จำแนกตามกลุ่มอายุ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละสถานภาพสมรสไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.030$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในระดับอนุปริญามีปัญหาสูงกว่าระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามงานในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.037$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในอาชีพประมงและรับจ้างทั่วไป มีปัญหาสูงกว่าอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละงานที่ทำในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละรายได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.029$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 40,000 บาท, กลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาท มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มมีรายได้มากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 30,001-40,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มมีรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามความสามารถในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละความสามารถในการทำงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์สถานการณ์ มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่าความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษา มีความต้องการสูงกว่าระดับประถมศึกษา โดยอธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูงจะมีความต้องการในการเรียนรู้สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรลุ ศิริพานิช (2553) ที่พบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงจะอยู่ในจังหวัดที่เป็นเมืองหลวง หรือจังหวัดที่อยู่ใกล้เมืองหลวง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ค่อนข้างสูง ส่วนในจังหวัดที่อยู่ห่างไกล หรือมีปัญหาในด้านต่าง ๆ

ประชากรจะมีการศึกษาเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐาน และความพร้อมของผู้สูงอายุไทย ในการที่จะแสวงหาความรู้ และทักษะต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ดังนั้นผู้สูงอายุที่มี ระดับการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการดูแลตนเองและมีโอกาส ในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ได้ ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำ หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญ ในการที่จะ พัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของสุนทร สุนันท์ชัย (2547) ที่ว่า ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ ได้อย่างดีในสังคมโดยมีการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมี คุณภาพและมีความสุขและทำให้สามารถกลับมาเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมได้อีกครั้ง ซึ่ง สามารถทำได้โดยการจัดให้มีการศึกษาและการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุ และวิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology) ผู้สูงอายุเองก็มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อการ ดำรงชีวิตในสังคม จึงพยายามหาทางการเรียนรู้ด้วยวิธีการรูปแบบต่าง ๆ เช่นกัน ทำให้วิทยาการ ผู้สูงอายุสาขาการศึกษาเป็นความจำเป็นในสังคมปัจจุบัน

2. ความต้องการด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้มีความแตกต่างกัน โดย พบว่า ความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จำแนกตามรายได้ของทั้งครอบครัวในกลุ่มที่มีรายได้ มากกว่า 40,000 บาทมีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท และ 30,001-40,000 บาท ตามลำดับ และในกลุ่มที่มีรายได้ 30,001-40,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มที่ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท โดยอธิบายได้ว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงจะมีความต้องการพัฒนาวิธีการ เรียนรู้เพื่อให้มีรายได้เพิ่มยิ่งขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับมีความพร้อมในทางเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มที่มี รายได้น้อย กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำส่วนมากไม่ต้องการทำงานเนื่องจากผ่านการทำงานหนักมานาน แต่ต้องการมีรายได้แบบได้เปล่าจากรัฐ จึงไม่สนใจและไม่ต้องการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการ พัฒนาอาชีพ แต่พบว่ามีกรรวมกลุ่มของผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้น้อยซึ่งมีความต้องการสร้างโอกาส ทาง เศรษฐกิจและพัฒนาอาชีพอย่างมีส่วนร่วมภายใต้การดูแลสนับสนุนทุกด้านจากทุกหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านงบประมาณ สอดคล้องกับศิริวรรณ ศิริบุญ (2543) และมนูญ บุณพัฒนา (2549) ที่พบว่า ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว และปัญหาทางด้านจิตใจ มีความเหงา ว้าเหว และต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือทางทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสุขภาพ ดังนั้นการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจจึงควรหาอาชีพและที่มีลักษณะงานอดิเรก สร้างความเพลิดเพลิน ได้พบปะผู้คน มีการรวมกลุ่มกันโดยไม่ต้องลงทุนมาก ไม่เหน็ดเหนื่อย หรือ เคร่งเครียดกับการประกอบกิจการนั้นมากจนเกินไป

3. ความต้องการด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ในแต่ละกลุ่ม อายุมีความแตกต่างกัน โดยพบว่า ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีความต้องการสูงกว่า ในกลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี ตามลำดับอธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่เพิ่งเข้าสู่วัยสูงอายุหรือวัยหลังจากการเกษียณ จะมี ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองมากกว่าผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 65-74 ปี ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎี การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ (The Activity Theory of Aging) (Schulz, Noelker, Rockwood, and Sprott (Eds.), 2006) ที่กล่าวว่า จะต้อง มีแบบแผนให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมได้เท่ากับคน

ในวัยกลางคน โดยสนับสนุนให้มีกิจกรรมต่างๆ ให้มีความสนใจและเกี่ยวข้องกับสุขภาพในวัยเดียวกัน เน้นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางสังคม และความพึงพอใจในชีวิต กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมสูง จะมีการปรับตัวได้ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม บุคคลที่สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมได้ จะเป็นผู้ที่มีความพอใจในชีวิตสูง มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองดี นอกจากนี้การมีกิจกรรมและการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จะทำให้มีความรู้สึกที่ตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม และความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และการที่กลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองน้อย อาจเป็นเพราะสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิปพัฒน์ ยอดเพชร (2544) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุเมื่อเข้าสู่วัยชรามีแนวโน้มลดลง จากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเหมือนเช่นในช่วงวัยที่ผ่านมา หรือจากข้อกำหนดของสังคมให้ต้องเกษียณอายุงาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสียบทบาทในการทำงาน ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเปลี่ยนจุดสนใจไปยังครอบครัว โดยหาบทบาทใหม่ให้กับตนเองด้วยการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือดูแลลูกหลานภายในบ้านและในทางกลับกันลูกหลานในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุด้วย ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัว

4. ปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุมีความแตกต่างกัน และความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในแต่ละกลุ่มอายุก็มีความแตกต่างกันด้วย โดยพบว่าปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีปัญหาสูงกว่า กลุ่มอายุ 65-69 ปี และ 70-74 ปี อธิบายได้ว่า ในกลุ่มอายุ 60- 64 ปี ที่มีปัญหาด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาจเป็นเพราะว่าความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกที่ตนเองนั้นจะมีคุณค่าจะต้องขึ้นอยู่กับบทบาทของหน้าที่การงาน ในทางตรงกันข้าม เมื่อเกษียณอายุ บางคนมีความรู้สึกที่ตนเองไร้คุณค่า และถ้าความรู้สึกภาคภูมิใจและความมีคุณค่าของงานไม่ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ที่เคยทำจึงไม่มีความต้องการที่จะฝึกฝนนิสัยการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ของ Thorndike (1955) ที่กล่าวว่า คนเราจะเรียนรู้ได้ดีหากมีการนำเอากฎ 3 กฎไปใช้ คือ

4.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) คนเราจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความพร้อมคือ ได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอ ซึ่งผู้สูงอายุจะมองว่าตนอายุมากแล้วความสามารถทางร่างกายของตนก็เสื่อมไปจะมาเรียนรู้ก็เป็นเรื่องที่น่าลำบากและผู้สูงอายุบางคนมีความพึงพอใจหลังเกษียณอายุ ที่ได้ทำสิ่งที่ต้องการแทนงานอาชีพที่เคยทำประจำ

4. 2 กฎแห่งการฝึกฝน (Law of Exercise) คนเราจะเกิดการเรียนรู้ต้องมีการฝึกฝนอย่างเพียงพอ ยิ่งฝึกมากยิ่งรู้มากและเกิดทักษะมาก

4. 3 กฎแห่งผล (Law of Effect) คนเราจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อรู้ผลของการกระทำ มองเห็นแสงแห่งความสำเร็จ มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ

ในส่วนของการต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มอายุ ยังเห็นว่าตนยังมีความสามารถที่จะฝึกฝนเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ได้อยู่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (1971) ที่กล่าวว่า ทุกคนหรือเกือบทุกคนสามารถเรียนรู้วิชาใด ๆ ได้อย่างชัดเจนจนเรียกว่ารู้วิชานั้น ถ้าหากให้เวลาในการเรียนรู้มากพอ

ตามความสามารถและในระหว่างเรียนเขาได้รับความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องหรืออุปสรรคนั้นอย่างทันที่ และจากงานวิจัยของ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2544) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีหลักการสำคัญคือ เมื่อผู้ใหญ่ตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการ (Needs) และความสนใจของตนเอง นั่นหมายถึง ผู้ใหญ่ถูกกระตุ้นให้พร้อมที่จะเรียนรู้แล้ว จุดนี้เองเป็นจุดเหมาะสมในการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

5. ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในแต่ละกลุ่มรายได้แตกต่างกัน พบว่าความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และกลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท ตามลำดับ

6. ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มจำนวนผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน มีความแตกต่างกัน พบว่าความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน 1 คน มีความต้องการสูงกว่า กลุ่มผู้ที่ทำงานตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปในแต่ละครัวเรือน อธิบายได้ว่า กลุ่มผู้ที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน 1 คน มีปัจจัยด้านครอบครัวบังคับ ทำให้ปัจจัยด้านนี้มีความสำคัญที่ช่วยในการส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนในการผลักดันเข้าสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อหาอาชีพเสริม ทั้งนี้ ภูมิหลังทางครอบครัวจะส่งผลต่อพฤติกรรมและค่านิยมหรือความเชื่อที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว หากครอบครัวมีการปลูกฝังให้สมาชิกอย่างดีแล้ว ก็จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการสร้างอาชีพ นำไปสู่การสืบทอดต่อกิจการ หรือเกิดแรงผลักดัน ที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเพื่อพยายามสร้างรายได้จากแหล่งอื่นมาเลี้ยงครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป การมีรายได้จากทำงานที่น้อยจนเกินไป อาจไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว จึงต้องมีการการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะนำความรู้มาพัฒนาอาชีพอยู่เสมอ

7. ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.013$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' โดยพบว่า ความต้องการด้านการฝึกนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มผู้มีรายได้ 10,000-20,000 บาท ในความเป็นจริงผู้ที่มีรายได้สูงจะมีปัญหาทางเศรษฐกิจน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ เมื่อไม่ต้องกังวลกับค่าครองชีพ ย่อมจะมีความสุขกับการทำงานและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างกัน โดยพบว่าความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มอายุ 65-69 ปี, และ 70-74 ปี ตามลำดับ อธิบายได้ว่า คนในกลุ่มอายุ 60-64 ปี ยังมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพของตนมากกว่ากลุ่มอายุ 65-69 ปี, และ 70-74 ปี อธิบายได้ว่า ช่วงอายุ 60-64 ปี ยังมีความกระตือรือร้นที่จะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกับมณูญ บุณพัฒนา (2549) ที่พบว่า ผู้สูงอายุ นอกจากต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสุขภาพแล้ว สิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม

คือ การพบปะสังสรรค์ หรือการมีองค์กรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจ จึงควรหาอาชีพที่มีลักษณะเป็นงานอดิเรก สร้างความเพลิดเพลิน ได้พบปะผู้คน มีการรวมกลุ่มกัน ไม่ลงทุนมาก ไม่เหน็ดเหนื่อยหรือเคร่งเครียดกับการประกอบกิจการนั้นมากนักและผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2552) ที่พบว่าความต้องการที่สำคัญที่สุดและมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือด้านการศึกษา เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะได้รับทราบข่าวสาร ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ดังนั้นแนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงสามารถนำมาใช้เป็นส่วนสำคัญในการให้การศึกษา เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในช่วงสุดท้ายของวงจรชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและปกติสุข สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งในภาครัฐบาล หน่วยงานเอกชน องค์กรท้องถิ่น ชุมชน ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

9. ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในแต่ละรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.007$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' โดยพบว่า ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความรู้สึกว่าการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยและไม่มีรายได้เสริม จำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้รายได้เพิ่มเติม

10. ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$) และความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในแต่ละรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.013$) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Sheffe' พบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท, กลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาสูงกว่าในกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความต้องการด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาทและมากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11. การศึกษาพบว่าปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในกลุ่มที่มีความสามารถในการทำงานระดับปานกลาง มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มที่มีความสามารถใน

การทำงานในระดับดีและดีเลิศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการทำงานระดับปานกลาง เพราะสามารถพัฒนาต่อไปได้อีกและจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

12. ปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในระดับอนุปริญาามีปัญหาสูงกว่าระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีการศึกษาสูงมีความรู้ความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ที่เป็นแบบแผนของตนเอง มากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย ทำให้เกิดการไม่ยอมรับรูปแบบอื่นหรือเรียนรู้ทักษะใหม่ได้น้อยลง

13. ปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ แตกต่างกัน พบว่าปัญหาด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในกลุ่มอาชีพประมงและกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป มีปัญหาสูงกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อธิบายได้ว่า กลุ่มอาชีพประมงและกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปไม่ค่อยได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้านอาชีพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในกลุ่มอาชีพประมงและกลุ่มรับจ้างทั่วไปเป็นพิเศษเพราะกลุ่มอาชีพประมงเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง และกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปมักมีการศึกษาน้อย การได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้จึงอาจจะด้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่น เช่นกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวที่ต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับลูกค้า ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้มากขึ้น

14. ความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้ของทั้งครอบครัวแตกต่างกัน พบว่าความต้องการด้านการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ในกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 40,000 บาท, กลุ่มรายได้ 20,001-30,000 มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มมีรายได้มากกว่า 40,000 บาท และในกลุ่มรายได้ 30,001-40,000 บาท มีความต้องการสูงกว่าในกลุ่มรายได้มากกว่า 40,000 บาท อธิบายได้ว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมีความต้องการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้เพื่อพยายามสร้างรายได้มาเลี้ยงครอบครัวให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของนภาพร หงษ์สาและคณะ (2545) เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่รายได้สูง เพราะรายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอและเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ จะช่วยทำให้พวกเขามีรายได้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้กลุ่มที่มีรายได้ต่ำ เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่รายได้สูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี ให้มากขึ้น เนื่องจากยังเป็นช่วงต้นของการเข้าสู่ผู้สูงอายุ จึงมีความต้องการเรียนรู้มากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้น

2. ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในกลุ่มรายได้ที่มีรายได้ครอบครัวอยู่ในระดับสูง เพราะเป็นกลุ่มที่ยังมีความต้องการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ และมีความพร้อมทางเศรษฐกิจที่จะพัฒนาได้มากกว่าผู้มีรายได้น้อย

3. ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในกลุ่มที่มีภูมิหลังทางการศึกษาสูง ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ยังต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมมากกว่าผู้ที่มีภูมิหลังทางการศึกษาน้อย และมีความพร้อมที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ มีทักษะในการพัฒนาตนเองอยู่มาก

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อย เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเองได้มากขึ้น

2. ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย คือมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท เพื่อให้มีรายได้เพิ่มเติมและสนุกกับการทำงานที่ไม่หนักมาก ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

3. ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาตนเองในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป ที่ยังมีสุขภาพดี ไม่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม จะทำให้มีความรู้สึกที่ดี ได้เห็นคุณค่าในตนเอง มีการเคลื่อนไหวอยู่ในชีวิตประจำวัน และยังสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้ ทำให้ชีวิตมีคุณค่ามากขึ้น

4. ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ของผู้ประกอบอาชีพประมงและรับจ้างทั่วไปให้มากขึ้น เนื่องจากอาชีพดังกล่าวเป็นการทำงานเฉพาะทางไม่หลากหลาย ทำให้ทักษะในการเรียนรู้สิ่งใหม่น้อยกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ อาชีพ และภูมิหลังครอบครัวแต่ละประเภท ในเชิงลึกทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อจะได้ข้อมูลเฉพาะแต่ละประเภทมากขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านความสนใจส่วนบุคคล ประเภทขององค์ความรู้การใช้ชีวิตประจำวัน ความต้องการและความคาดหวังของชีวิต เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับวางแผนหรือเตรียมการให้แก่สังคมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

- กชกร สังขชาติ. (2536). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ*. ชลบุรี: ภาควิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2530). *การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์บริการสังคมผู้สูงอายุดินแดง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: มปพ.
- กวีพงษ์ เลิศวัชรรา, ธิติมา ตูลารักษ์, จริญญา งามพิม, พันธุ์ประภา ไขประพันธ์กุล, เมษา วัฒนมะโน, อนงค์นารถ บุญเรือง, พุทธชาติ อำพันสุข, ณธชา วงศ์สามิตา, ยิ่งรัก แสนลี, อาทิตา รัตนคอน, รัตน์นันท์ ศิริโพธิวงศ์, ฐิตวันต์ อังศุนาค, พูลทรัพย์ อังศุนาค. (2556). *การเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ*. วารสารออนไลน์ CITU Review. ฉบับที่ 1.
- คณะกรรมการการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุ วุฒิสภา. (2534). *ปัญหาผู้สูงอายุและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: วุฒิสภา.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จอห์น โนเดล, และนภาพร ชโยวรรณ. (2552). *การสูงอายุทางประชากร และการอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในประเทศไทย แนวโน้มในอดีต สถานการณ์ปัจจุบันและความท้าทายในอนาคต*. กรุงเทพฯ: กองทุนประชากร แห่งสหประชาชาติ.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2544). *การศึกษานอกระบบ : พื้นฐานการวางแผนโครงการ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- ธงชัย สันติวงษ์และชัยศ สันติวงษ์ (2548). *พฤติกรรมบุคคลในองค์การ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7) .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ฐิติมาณ แก้วขาว. (2539). *การปรับตัวของผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ. (2551). *การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ดาวเงินการพิมพ์.
- นภาพร หงส์ชาและคณะ. (2545). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ ตำบลพระประโทน อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*.
- นิตา ชูโต. (2525). *รายงานการวิจัยเรื่องคนชราไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2534). *เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: เกษมสุวรรณ.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2550). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550*. เข้าได้ถึงจาก: <http://www.thaicentenarian.mahidol.ac.th/tecic/index.php/aboutelderly/boo k/55-elderlyreport2550>. (วันที่ค้นข้อมูล 8 กุมภาพันธ์ 2557)

- บรรลุ ศิริพานิชและคณะ. (2553). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย
- บุษยมาส สิ้นธุประมา. (2539). *สังคมวิทยาความสูงอายุ*. เชียงใหม่: สมพรการพิมพ์.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. (2545). *สูงอายุวิทยาศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทศบาลเมืองแสนสุข. (2553). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองแสนสุข พ.ศ. 2553 – 2557*.
- เทศบาลเมืองแสนสุข. (2556). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของเทศบาลเมืองแสนสุข*. เข้าได้ถึงจาก: <http://www.saensukcity.go.th/about/introduce-saensuk.html>. (วันที่ค้นข้อมูล 8 กุมภาพันธ์ 2557)
- ภุริชญา เทพศิริ. (2555). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก*. กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
- มนูญ บุรณพัฒนา. (2547). *การจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลตำบลยางน่อง อำเภอสарภัก จังหวัดเชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- มารศรี นุชแสงพลี. (2532). *ปัจจัยที่อิทธิพลความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในชุมชนบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- มาศวรี สังข์เรียง. (2552). *เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโพธิ์ทอง ตำบลมะลวน อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, (2554) *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุภาคภาษาไทย ปี 2554*. กรุงเทพฯ :บริษัท พงษ์พาณิชย์เจริญผล จำกัด.
- เรืองวิทย์ นนทภา. (2541). *ทฤษฎีการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เล็ก สมบัติ, ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ธนิกานต์ ศักดาพร. (2554). *ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในประเทศไทย*. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณนิภา บุญระยอง. (มปป.). *กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ: ประสบการณ์จากกรณีศึกษาในศูนย์บริการผู้สูงอายุปิยะมัลย์เชียงใหม่*. เชียงใหม่.
- วิภาส ทองสุทธิ. (2552). *พฤติกรรมมองการณ์ไกล*. กรุงเทพมหานคร. อินทภาษ.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2546) *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮ้าส์.
- วันชัย มีชาติ. (2548). *พฤติกรรมกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนชุมพร. (2553). *การศึกษารูปแบบการฝึกอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง*. ชุมพร:

- ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนชุมพร.
- สมยศ นาวิการ. (2549). *การบริหารและพฤติกรรมองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4), กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- สมศักดิ์ ชุณหะวัณ. (2555). *รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สายโสม วิสุทธิยานนท์, และรัชนิกร โชติชัยสถิตย์. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลสำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.stou.ac.th/thai/grad_std/Masters/ผลสส/research/3nd/FullPaper/SS/Poster/ P-SS%20024%20/นางสาวสายโสม%20%20วิสุทธิยานนท์.pdf. วันที่ค้นข้อมูล 8 กุมภาพันธ์ 2557.
- สมาลี สังข์ศรี. (2543). การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยด้านการรับการศึกษาความรู้ข่าวสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมาลี สังข์ศรี. (2543). การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยด้านสังคมและนันทนาการ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2547). “การศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นพื้นฐาน” สารานุกรมศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒน์ ช่างเหล็ก. (2547). การศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ตำบลหนองบ่ออำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2544). จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- _____. (2554). *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. (2553). *การสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจสุขภาพ ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552*. กรุงเทพฯ : บริษัท เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด.
- สังคม ภูมิพันธุ์. (2535). *สื่อประสมโปรแกรม*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรกุล เจนอบรม. (2534). *วิทยาการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ แก้วบุญชู. (2550). *คู่มือประเมินความสามารถในการทำงาน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพยาบาล สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อรรณณ แก้วบุญชู, สำลี สาสีกุล, และมัทธนา ตอมพุดชา. (2552). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนารูปแบบการลดความเครียดและการสร้างเสริมความสามารถในการทำงานของแรงงานไทย. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาชัญญา รัตนอุบล, วีรเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, สาริพันธ์ ศุภวรรณ, ปาน กิมปี, วรรัตน์ อภินันท์กุล, ณัฏฐลักษณ์ ศรีมีชัย, และคณะ. (2552). การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- Anderson, J.E. Teaching and learning. In W.T. Donahue (Ed.), (1971). *Education for later maturity*. New York: Whiteside.
- Ausubel, David P. (1968). *Education Psychology A Cognitive View*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Bandura. (1990). *The Nurse as Group Leader*. New York : Springer Publishing Company.
- Barrow G.M. and Smith, P.A. *Aging, Ageism and society*. St. Paul, Minn.: West, (1979).
- Bloom, S. Benjamin. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York : McGraw-Hill.
- Boyatzis, R. E. (1996). *The competent manager: A theory of effective performance*. New York: John Wiley.
- Bruner, J.S. (1961). "The Act Discovery," *Harvard Education Review*. 31(3) : 21-32.
- Crawford. (2013). *The Role of Aging in Adult Learning: Implications for Instructors in Higher Education*. Johns Hopkins School of Education. New Horizon for Learning. [cited 8 July 2013] Available from: <http://education.jhu.edu/PD/newhorizons/lifelonglearning/higher-education/implications/index.html>.
- Edgar, D. (1969). *Audiovisual Methods in Teaching*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Fitzgerald, and Clifford T. (2003). "Self-directed and Collaborative Online Learning Style and Performance." *Dissertations Abstracts International*. 64(5): 1612-A.
- Gagne, R. M. (1963). *The Learning Requirements for Enquiry*," *Journal of Research in Science Teaching*. 1(3): 144-153.
- Guthrie, E. G. (1990). *Basic of Qualitative Resends*. Newborn Park : SAGE.
- Hasselhorn, H. M. (2008). *Work ability-Concept and Assessment*. Health Management Conference in London In Oct. 2008 conference guide.
- Ilmarinen, J. (2003). *Promoting of work ability during aging*. In kumashiro, M. (Ed) *Aging*

and Work.

- Ilmarinen, J. (2005a). Towards a longer worklife: Ageing and the quality of worklife in the European Union. Finnish Institute of Occupational Health. Ministry of Social Affairs and Health, Helsinki.
- Ilmarinen, J. (2005b). What can we do to support your health and work ability? Work Ability 2010. Helsinki: Finnish Institute of Occupational Health.
- Ilmarinen, J. and Tuomi, K. (2004). Past, present and future of work ability. People and Work Research Reports.
- Ilmarinen, J., Tuomi, K., & Seitsamo, J. (2005). New dimensions of work ability. Internation Congress Series, 1280, 3-7.
- Kloimuller, I., Karazman, R., Geissler, H., Karazman-Korawetz I., & Haupt, H. (2000). The relation of age, work ability index and stress-inducing factors among bus drivers. International Journal of Industrial Ergonomics, 25(5), 497-502.
- Kossuth, P. M., and Bengtson, V. (1988). "*Sociological Theories of Aging: Current Perspectives and Future Directions*," in Birren, J. E., and Bengtson, V. L., (Eds.). *Emergent Theories of Aging*. New York: Springer Publishing Company.
- Knowles, M. S. (1998). *The Adult Learner : A Neglected Species*. (5th ed.) Houston, TX : Gulf Publishing Company.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education : from Pedagogy on Andragogy*. New York : Cambridge.
- Pan and Jordan-Marsh. (2010). Internet use intention and adoption among Chinese older adults: From the expanded technology acceptance model perspective. Computers in Human Behavior, 26 (5); 1111-19.
- Pavlov, C. A. (1983). *Effective Evaluation*. San Francisco : Jossey Bass.
- Robbins, S. P. (2001). *Organization behavior* (9th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Schramm, W. (1964). *Procedures and Effects of Mass Communication in Mass Media and Education*. University of Chicago. Chicago : Chicago Press.
- Schulz, R., Noelker, L.S., Rockwood, K., and Sprott, R. (Editor). (2006) "*Major Concept of Activity Theory*." in *The Encyclopedia of Aging*. (4th ed.) New York : Springer Publishing Company
- Skinner, B. F. (1993). *Beyond Freedman Dignity*. New York : Alfueda Knopf, 1976. Science and Human Behavior. New York : Macmillan.
- Suderudin, K. I. (2006). *Adult Learning Theory and Its Use*. Singapore International Foundation : Afghan Fellowship Workshop I Kabul Afghanistan.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ

- คำชี้แจง
1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลประชากร อาชีพ ความสามารถในการทำงาน และการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
 2. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 6 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรและอาชีพ ส่วนที่ 2 ความสามารถในการทำงาน และ ส่วนที่ 3 ความต้องการและปัญหาการเรียนรู้
 3. โปรดตอบคำถามในแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยไม่ต้องระบุชื่อ
 4. ข้อมูลที่ได้รับนี้จะเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการสำรวจในภาพรวมเท่านั้น คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ [] ชาย [] หญิง
2. อายุ..... ปี
3. สถานภาพสมรส
[] โสด [] สมรส [] หม้าย/หย่า/แยก
4. ระดับการศึกษา
[] ไม่ได้เรียนหนังสือ [] ประถมศึกษา [] มัธยมศึกษา
[] อนุปริญญา [] ปริญญาตรี [] สูงกว่าปริญญาตรี
5. งานที่ทำในปัจจุบัน
[] เกษตรกรรม [] ประมง [] รับจ้างทั่วไป
[] ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว [] พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน [] อื่น ๆ ระบุ
.....
6. ชั่วโมงการทำงาน.....ชั่วโมง/ต่อวัน เดือนละ.....วัน
เดือน/ปี
7. รายได้จากงานที่ท่านทำเฉลี่ยต่อเดือน บาท
8. ท่านต้องการพัฒนาความรู้หรือทักษะเพิ่มเติมในการทำงานปัจจุบันหรือไม่
[] ไม่ต้องการ
[] ต้องการ ระบุความรู้ที่ต้องการ.....ระบุทักษะที่ต้องการ

